

HRVATSKI VOJNIK

BROJ 772

23. LISTOPADA 2026.

CIJENA 1,33 €

RAZGOVOR

VICEADMIRAL

SIMON ASQUITH

NAČELNIK STOŽERA
SAVEZNIČKOG
ZAPOVJEDNIŠTVA ZA
TRANSFORMACIJU
(ACT)

DANI
OKLOPNIŠTVA
NA GAŠINCIMA

TATRE NA
TERENU

SREDIŠTE ZA
RAZVOJ VOĐA
NOVA DIMENZIJA
MEĐUNARODNE
SURADNJE

OBALNA
STRAŽA – HRM
PROFESIONALNO
I HRABRO

ISSN 1330 - 500X

PRINTED IN CROATIA

0 4 3 2 6

9 11771330150003

Foto: Tomislav Brandt

www.hrvatski-vojn timer.hr

NAKLADNIK: MINISTARSTVO OBRANE REPUBLIKE HRVATSKE / SAMOSTALNA SLUŽBA ZA ODNOS E S JAVNOŠĆU I VOJNA GLASILA / ODJEL HRVATSKIH VOJNIH GLASIL A I IZDAVAŠTVA**Glavni urednik:** Željko Stipanović (zeljko.stipanovic@morh.hr) // **Zamjenica glavnog urednika:** Vesna Pintarić (vpintar@morh.hr)**Urednici i novinari:** Domagoj Vlahović (hrvojn timer@morh.hr), Ivan Šurbek, Tomislav Vidaković (tomislav.vidakovic@morh.hr), Hrvoje Lončarević (hrvoje.loncarevic@morh.hr)**Lektura / korektura:** Gordana Jelavić (gordana.jelavic@morh.hr), Andrea Pavlić // **Fotograf:** Tomislav Brandt (tomislav.brandt@morh.hr)**Grafička redakcija:** Ante Perković // **Marketing:** Mila Badrić Gelo (mbadric@morh.hr), tel: 075 224 302; fax: 4568-117**Tisak:** Kerschhoffset d.o.o., Ježdovečka 112, 10 250 Zagreb // **Adresa uredništva:** Odjel hrvatskih vojnih glasila i izdavaštva, Ulica Antuna Bauera 35, 10 000 Zagreb, e-mail: hrvojn timer@morh.hr**Odobrava:** Ivana Balenović, voditeljica Samostalne službe za odnose s javnošću i vojna glasila

TATRE NA TERENU

Hrvatski vojnik dobio je ekskluzivnu priliku za praćenje terenskog dijela obuke obučavatelja budućih vozača suvremenog teretnog motornog vozila kojim se odnedavno opremaju postrojbe OSRH. U vojarni "123. brigade HV" te na cestovnom vježbalištu "Glavica" u Požegi obuku provodi Odsjek za izobrazbu i doktrinu prometne službe Središta za obuku i doktrinu logistike ZzP-a. Kako nove platforme budu stizale u postrojbe, uspostavljeni obučni sustav širit će se po cijeloj Hrvatskoj vojsci

[STR. 14]

NASLOVNICU SNIMIO FILIP KLEN

SADRŽAJ

- 4 RAZGOVOR**
viceadmiral Simon Asquith,
načelnik stožera Savezničkog zapovjedništva za transformaciju (ACT)
- 8 HRVATSKA KOPNENA VOJSKA**
Dani oklopništva na Gašincima
- 20 SREDIŠTE ZA RAZVOJ VOĐA**
Nova dimenzija međunarodne suradnje
- 26 OBALNA STRAŽA – HRM**
Profesionalno i hrabro
- 32 PUKOVNIJA VOJNE POLICIJE**
Koraci zahvalnosti
- 36 ZOD HKoV-A**
Natjecanje koje obilježava naraštaj
- 40 HKoV/GMBR**
Čuvanje sjećanja na Domovinski rat
- 42 HVU**
Od Brazila do Portugala
- 46 VOJNOSTRUČNE TEME**
Diplomat u odori
- 54 DOMOVINSKI RAT**
3. gardijska brigada Kune u obrani Slavonije
- 62 PJESME KOJE SU OBILJEŽILE DOMOVINSKI RAT**
Glas koji je Hrvatskoj otvorio vrata svijeta

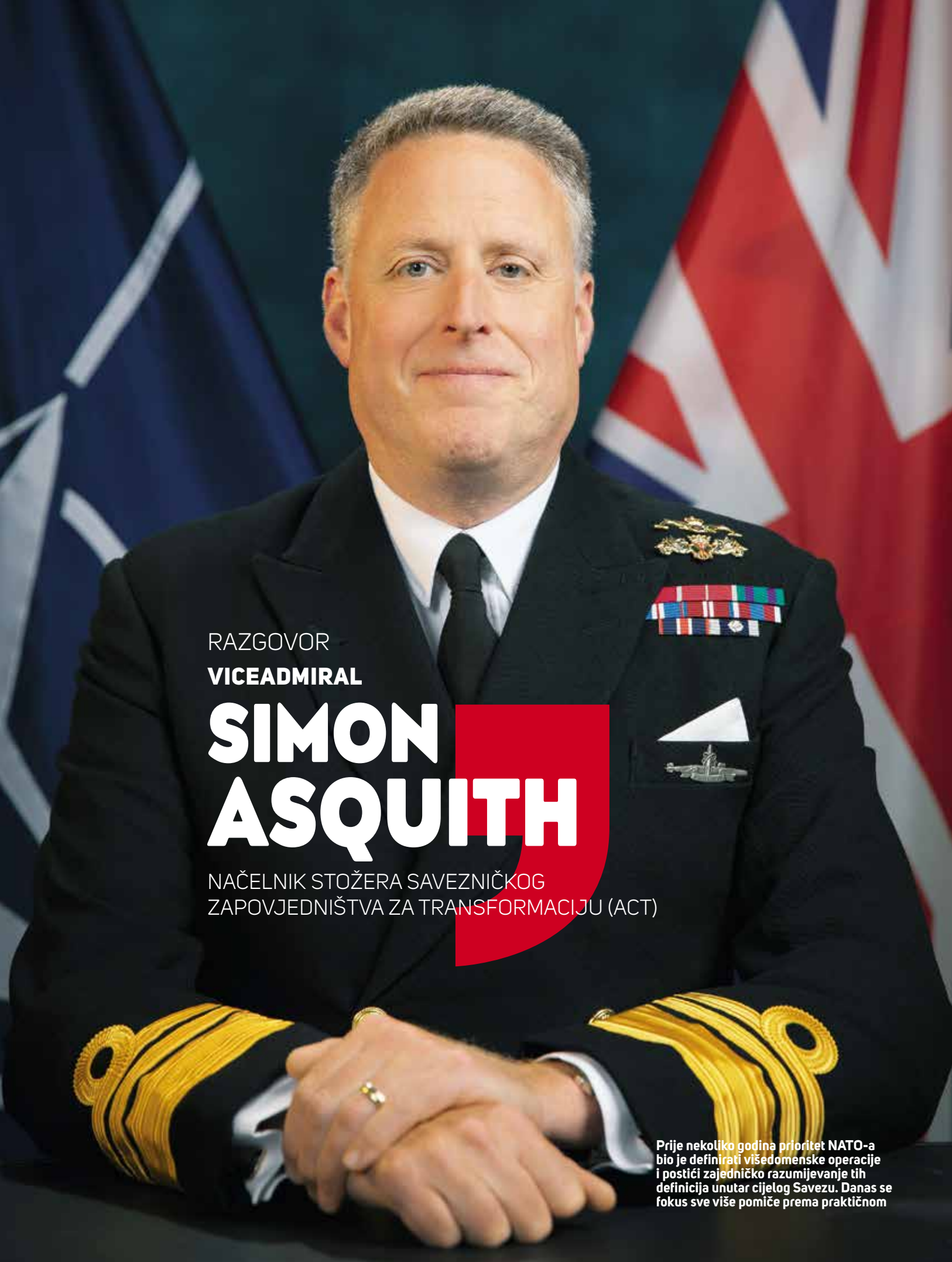

Pratite nas i na društvenim mrežama

U članstvu Europskog udruženja vojnih novinara (EMPA).
Rukopise, fotografije i ostali materijal ne vraćamo. Copyright HRVATSKI VOJNIK, 2026.
Novinarski prilogi objavljeni u Hrvatskom vojniku nisu službeni stav Ministarstva obrane RH.

RAZGOVOR
VICEADMIRAL

SIMON ASQUITH

NAČELNIK STOŽERA SAVEZNIČKOG
ZAPOVJEDNIŠTVA ZA TRANSFORMACIJU (ACT)

Prije nekoliko godina prioritet NATO-a bio je definirati višedomenske operacije i postići zajedničko razumijevanje tih definicija unutar cijelog Savezu. Danas se fokus sve više pomiče prema praktičnom

RAZNOLIKOST JE JEDNA OD NAŠIH NAJVEĆIH SNAGA

KONCEPT VIŠEDOMENSKIH OPERACIJA NE MOŽE SE RAZVIJATI ISKLJUČIVO U SJEDIŠTU NATO-A. SAVEZNICE MORAJU SUDJELOVATI U OBLIKOVANJU RJEŠENJA, NJIHOVU TESTIRANJU I IMPLEMENTACIJI. KONTINUIRAN ANGAŽMAN HRVATSKE, TE NJEZINA PERSPEKTIVA KAO SAVEZNICE NA JUGOISTOČNOM KRILU NATO-A, UVELIKE PRIDONOSE TOM ZAJEDNIČKOM NAPORU, REKAO JE ZA HRVATSKI VOJNIK BRITANSKI ČASNIK IZ ACT-A UOČI KONFERENCIJE O VIŠEDOMENSKIM OPERACIJAMA KOJA ĆE SE ODRŽATI U SPLITU

RAZGOVARAO Domagoj Vlahović // FOTO NATO

NATO-ovo Savezničko zapovjedništvo za transformaciju i Oružane snage Republike Hrvatske u rujnu 2025. u Zagrebu su zajednički organizirali radionicu kako bi istražili promjenjivu prirodu ratovanja i razvoj pristupa Saveza višedomenskim operacijama (Multi-Domain Operations – MDO). Ove se jeseni NATO vraća u Hrvatsku kako bi poduzeo sljedeći korak. Od 27. do 29. listopada Split je domaćin NATO-ove konferencije o višedomenskim operacijama za 2026. godinu, koja će okupiti više od 200 vojnih dužnosnika, predstavnika NATO-a i čelnika industrijskih subjekata. Tema ovogodišnje konferencije je Konvergencija moći: omogućavanje višedomenskih operacija putem vojne i nevojne sinkronizacije. Nastavit će se na rasprave započete u Zagrebu, pri čemu se težište sve više pomiče s definiranja višedomenskih operacija na njihovu praktičnu primjenu. U povodu konferencije *Hrvatski vojnik* razgovarao je s britanskim viceadmiralom Simonom Asquithom, načelnikom Stožera Savezničkog zapovjedništva za transformaciju, o tome kako višedomenske operacije prelaze iz koncepta u provedbu – te što će ta transformacija značiti za način na koji se NATO priprema, povezuje i vodi borbena djelovanja.

U PROTEKLIM JE NEKOLIKO GODINA NATO PREŠAO S DEFINIRANJA VIŠEDOMENSKIH OPERACIJA NA NJIHOVU PROVEDBU. VEZANO UZ TO, GDJE SE SAVEZ DANAS NALAZI TE KAKAV

JE NAPREDAK OSTVAREN OD PROŠLOGODIŠNJE RADIONICE U ZAGREBU?

Postigli smo stvarni napredak, a najvažnija je promjena to da je napredovala naša komunikacija. Prije nekoliko godina prioritet NATO-a bio je definirati višedomenske operacije i postići zajedničko razumijevanje tih definicija unutar cijelog Saveza. Danas se fokus sve više pomiče prema praktičnom: koliko drukčije moramo planirati, obučavati i djelovati kako bismo objedinili učinke u svim domenama i okruženjima.

To je kolektivni napor koji uključuje Savezničko zapovjedništvo za transformaciju, Savezničko zapovjedništvo za operacije, sjedište NATO-a te saveznice. MDO ne može biti rezultat promišljanja jednog stožera, koji je zatim prosljeđen Savezu. Mora se zajednički razvijati, testirati i usavršavati planiranjem, eksperimentiranjem, obukom i vježbama. Sljedeći je korak pretvoriti zajedničku ambiciju u ponovljive načine rada, nastavljajući prilagodbe u skladu s promjenama karaktera ratovanja.

NATO TEŽI POSTATI SVE OSPOSOBLJENIJI ZA VIŠEDOMENSKJE OPERACIJE. KAKO U PRAKSI IZGLEDA TAKAV SAVEZ?

Savez osposobljen za MDO onaj je koji može razumjeti razvoj situacije, donositi odluke i ostvariti prave učinke brže od protivnika.

Vicedmiral
Asquith (u sredini)
fotografiran
20. ožujka
2025. tijekom
posjeta Središtu
za združeno
ratovanje
(Joint Warfare
Centre – JWC) u
norveškom gradu
Stavangeru

To zahtijeva povezane snage, zajedničku svijest, interoperabilne sustave i integrirano planiranje. Ključni su tehnologija i ulaganja, ali i zajednički standardi, jasne procedure i povjerenje među saveznicima.

NATO-ove 32 saveznice donose različite sposobnosti, geografiju, stručnost i nacionalne procese donošenja odluka. Ta je raznolikost jedna od naših najvećih snaga. MDO se odnosi upravo na kombiniranje tih snaga operativnom brzinom, dok nacije zadržavaju odgovarajuću kontrolu nad svojim snagama i podacima.

ZAŠTO SU VIŠEDOMENSKJE OPERACIJE DANAS TOLIKO VAŽNE NATO-U?

Zato što su se prijetnje s kojima se suočavamo razvijale i nastavljaju se razvijati. NATO je desetljećima uspješno provodio združene operacije, ali današnje je operativno okruženje povezanije, izloženo većem broju ugroza i brže se mijenja. Poremećaj u svemiru može utjecati na snage na kopnu. Kibernetički napad može prekinuti logističku potporu. Civilna infrastruktura može utjecati na našu sposobnost kretanja i održavanja snaga. Informacijske aktivnosti mogu oblikovati okruženje u kojem se donose vojne odluke. Ti se izazovi mogu pojaviti istodobno i razvijati brže nego što to mogu tradicionalni slijedni procesi. MDO se odnosi na povezivanje našeg razumijevanja, odluka i djelovanja u različitim domenama kako bi Savez mogao odgovoriti koherentno i potrebnom brzinom.

ŠTO JE NATO-U DONIJELA PROŠLOGODIŠNJA ZAGREBAČKA RADIONICA I ŠTO SE NADATE POSTIĆI NA SKOROJ KONFERENCIJI U SPLITU? KAKVU ULOGU U TOM NASTOJANJU IMA HRVATSKA?

Želim prije svega zahvaliti Hrvatskoj što nas ponovno ugošćuje. Hrvatska čini više od samog osiguravanja prostora za održavanje skupa. Okupljanjem Saveza – prošle godine u Zagrebu, a sad u Splitu – Hrvatska pomaže oblikovati konkretnu raspravu o tome kako NATO pretvara koncept višedomenskih operacija u stvarnost.

Vrijednost je zagrebačke radionice u tome što je okupila ljude koji u konačnici moraju osigurati uspjeh MDO-a: vojne vođe, predstavnike saveznica, stručnjake i partnere. Pomogla je pomaknuti raspravu s teorije prema praktičnim izazovima provedbe.

U Splitu želimo što se toga tiče ići još dalje. Fokus će biti na povezivanju strateških ambicija i operativne stvarnosti: integraciji svemira i kibernetičkog prostora od samog početka, poboljšanju sinkronizacije vojnih i relevantnih nevojnih aktivnosti, ubrzanju digitalne transformacije i donošenja odluka te identifikiranju područja u kojima industrija može pomoći rješavanju nedostataka u operativnim sposobno-

stima. Koncept MDO-a ne može se razvijati isključivo u sjedištu NATO-a. Saveznice moraju sudjelovati u oblikovanju rješenja, njihovu testiranju i implementaciji. Kontinuiran angažman Hrvatske, te njezina perspektiva kao saveznice na jugoistočnom krilu NATO-a, znatno pridonose tom zajedničkom naporu.

Zahvalni smo na hrvatskom vodstvu i kontinuiranoj posvećenosti temi te se veselimo daljnjem razvoju tog partnerstva u Splitu.

KOJI SU NAJVEĆI IZAZOVI U PRETVARANJU VIŠEDOMENSKIH OPERACIJA IZ KONCEPTA U NEŠTO KONKRETNO ČIME SE ZAPOVJEDNICI MOGU KORISTITI?

Jedan je od najvećih izazova spoznati da MDO nije samo tehnološki problem. Moramo istodobno napredovati u područjima tehnologije, procesa i ljudskih potencijala. Sustavi moraju imati sposobnost sigurne razmjene podataka. Saveznicama su potrebni zajednički standardi. Ovlasti i procedure moraju omogućiti protok informacija operativnom brzinom. Najvažnije je zajedničko planiranje, obučavanje i uvježbavanje pripadnika kako bi im takvi načini rada bili poznati prije no što nastupi krizna situacija.

Upravo su zato bitni eksperimentiranje i vježbe. Oni nam omogućuju da u stvarnim uvjetima provjerimo jesu li sustavi, procesi i timovi doista interoperabilni, da rano uočimo poteškoće te da uvedemo poboljšanja prije nego što postanu nužna.

PROVEDBA VIŠEDOMENSKIH OPERACIJA MOŽE ZAHITIJEVATI SINKRONIZACIJU VOJNIH I RELEVANTNIH NEVOJNIH AKTIVNOSTI. KAKVU ULOGU U TOM PRISTUPU IMAJU CIVILNA INFRASTRUKTURA I INDUSTRIJA?

Vojne operacije ne provode se odvojeno od društava koja ih podupiru. Zato su civilna infrastruktura, tijela javne vlasti i industrija toliko važni za MDO.

Uzmite samo u obzir medicinsku potporu. Tijekom djelovanja velikih razmjera vojno zdravstvo može se oslanjati na civilne bolnice, vozila hitne pomoći, centre za transfuziju, terapije kisikom, transportne mreže i institucije javnog zdravstva. Komunikacije mogu ovisiti o komercijalnoj infrastrukturi, uslugama u oblaku, satelitskim komunikacijama i telekomunikacijskim mrežama.

To ne znači militarizaciju društva. To znači razumijevanje naših potreba, jačanje otpornosti i zajedničku pripremu prije nego što dođe do krize. Industrija je jednako važna. Velik dio inovacija relevantnih za MDO, uključujući umjetnu inteligenciju, tehnologiju u oblaku, zaštićene komunikacije, autonomne sustave, kibernetičku obranu i komercijalne

Tehnologija je korisna samo ako se sustavi mogu povezati, ako se informacije mogu sigurno dijeliti te ako procesi omogućuju ljudima djelovanje. Što se tiče MDO-a, digitalna transformacija nije samo nadogradnja informacijskih tehnologija. Ona je dio naše okosnice ratovanja

Višedomenske operacije u osnovi ne podrazumijevaju zamjenu jedne kategorije platformi drugom. Riječ je o spoznaji da učinkovitost i preživljavanje bilo koje sposobnosti sve više ovise o tome koliko se dobro ona povezuje sa širim snagama

svemirske sposobnosti, brzo napreduje u privatnom sektoru. Vojska mora jasno artikulirati svoje operativne probleme i surađivati s industrijom kako bi razvila, integrirala i održala učinkovita rješenja.

KOJE SU POUKE IZ RATA KOJI RUSIJA VODI PROTIV UKRAJINE RELEVANTNE ZA RAZVOJ VIŠEDOMENSKIH OPERACIJA UNUTAR NATO-A?

Vidljivo je da suvremeno ratovanje funkcionira kao povezan sustav. Besposadne letjelice, elektroničko ratovanje, svemirske usluge, kibernetičke sposobnosti, civilna infrastruktura, podaci i konvencionalne vojne sposobnosti – sve to međusobno djeluje.

Jedna je od najočitijih pouka brzina prilagodbe. Tehnološka prednost može biti privremena, a na sposobnost koja je danas učinkovita već će se sutra moći odgovoriti. Stoga prednost ne leži samo u nabavi tehnologije već u bržem učenju, integraciji i prilagodbi.

Za NATO, odgovor nije u pukom prenošenju određenog rješenja. Riječ je o tome da sam Savez postane prilagodljiviji: da uči iz operativnih iskustava, testira rješenja, povezuje sposobnosti i brže usvaja naučene lekcije. Upravo je to ključna zadaća Savezničkog zapovjedništva za transformaciju.

SVEMIR I KIBERNETIČKI PROSTOR POSTAJU SVE VAŽNIJI TEMELJ VOJNIH OPERACIJA. ŠTO SE TREBA PROMIJENITI KAKO BI IH SE U POTPUNOSTI INTEGRIRALO U PLANIRANJE I OPERACIJE NATO-A?

Prva je promjena u načinu razmišljanja. Svemir i kibernetički prostor ne mogu biti sposobnosti koje se u planiranje unose na kraju. Oni su temeljni za način na koji suvremene snage stječu uvid, komuniciraju, usmjeravaju, razumiju i djeluju.

Ako se zapovjednik oslanja na satelitske komunikacije, pozicioniranje i određivanje vremena, te kibernetički sigurne mreže i informacije iz više senzora, tad su svemir i kibernetički prostor već dio te operacije. Stoga ih treba integrirati od samog početka.

To također zahtijeva ljude koji razumiju i tehničke i operativne dimenzije. Specijalisti moraju razumjeti što zapovjednici pokušavaju postići, a zapovjednici moraju razumjeti što te sposobnosti mogu donijeti, kao i implikacije ako su ometane ili degradirane.

ZAŠTO SU PODACI, DIGITALNA TRANSFORMACIJA I BRZINA DONOŠENJA ODLUKA TOLIKO VAŽNI ZA VIŠEDOMENSKU OPERACIJU?

Vezano uz MDO, brzina se u osnovi odnosi na brzinu odlučivanja. Možemo li vidjeti što se događa, razumjeti to, po-

dijeliti prave informacije i djelovati dok prilika još postoji? Suvremeni zapovjednici mogu imati pristup golemim količinama informacija. Izazov nije samo prikupljanje više podataka već pretvaranje pouzdanih podataka tako da budu razumljivi. Tehnologije u oblaku mogu poboljšati pristup informacijama, dok umjetna inteligencija može pomoći timovima djelatnika u obradi podataka iz senzora, izvješća i upozorenja koje bi inače bilo teško analizirati operativnom brzinom.

Tehnologija je korisna samo ako se sustavi mogu povezati, ako se informacije mogu sigurno dijeliti te ako procesi omogućuju ljudima djelovanje. Što se tiče MDO-a, digitalna transformacija nije samo nadogradnja informacijskih tehnologija. Ona je dio naše okosnice ratovanja.

BUDUĆI DA RATOVANJE POSTAJE SVE VIŠE DIGITALNO I SVE POVEZANIJE, KAKO SE MIJENJA ULOGA TRADICIONALNIH VOJNIH PLATFORMI?

Višedomenske operacije u osnovi ne podrazumijevaju zamjenu jedne kategorije platformi drugom. Riječ je o spoznaji da učinkovitost i preživljavanje bilo koje sposobnosti sve više ovise o tome koliko se dobro ona povezuje sa širim snagama.

Brod, zrakoplov ili kopnena platforma mogu biti iznimno sposobni, no njihova je vrijednost veća kad mogu primati, koristiti i dijeliti pouzdane informacije u različitim domenama kao dio šireg operativnog koncepta.

Stoga ključno pitanje nije jednostavno: "Koja je platforma najnaprednija?" već: "Kako ova sposobnost pridonosi postizanju učinka koji je potreban zapovjedniku i koliko se učinkovito može povezati s ostatkom Saveza?" Upravo je to promjena koju MDO donosi.

KAD BI POSTOJALA JEDNA STVAR KOJU BISTE ŽELJELI DA LJUDI SHVATE O VIŠEDOMENSKIM OPERACIJAMA, ŠTO BI TO BILO?

MDO nije apstraktan koncept za neku daleku budućnost. On je odgovor na operativno okruženje s kojim se danas suočavamo.

Buduća kriza mogla bi istodobno pogoditi luke, bolnice, satelite, energetske mreže, zračne luke, podatkovne mreže i vojne snage. Naša prednost ne može počivati samo na posjedovanju pojedinačnih sposobnosti. Ona mora proizlaziti i iz naše sposobnosti da te sposobnosti povežemo, kombiniramo njihove učinke, razumijemo što se događa te brzo donosimo odluke.

NATO s pomoću MDO-a pretvara raznolikost 32 saveznice u kolektivnu operativnu prednost. Naša snaga ne leži samo u sposobnostima koje posjedujemo. Ona je i u tome koliko brzo i učinkovito možemo te sposobnosti objediniti kako bismo odvratili agresiju i zaštitili naše građane.

HRVATSKA KOPNENA VOJSKA

DANI

Gotovo sve posade su kao najtežu radnu točku opisale zamjenu članka gusjeničnog platna – do izražaja dolaze pravilno pozicioniranje vozila, vještina s alatom, pa i tjelesna snaga i kondicija

OKLOPNIŠTVA NA GAŠINCIMA

ATRAKTIVNO NATJECANJE POSADA I DESETINA BORBENIH OKLOPNIH VOZILA KOJE ORGANIZIRA GARDIJSKA OKLOPNO-MEHANIZIRANA BRIGADA VRATILO SE U JEDINSTVENOM FORMATU. PROŠLO JE SEDAM DUGIH GODINA I NEKE SU SE STVARI PROMIJENILE, ALI ONE KLJUČNE OSTALE SU ISTE: KUĆE, SOKOLOVI I PUME DOKAZALI SU VISOKU RAZINU OSPOSOBLJENOSTI, OBUČENOSTI I TIMSKOG DUHA

Zajedništvo u timovima i posadama omogućuje pripadnicima misliti, osjećati i raditi kao jedan

Natjecanje posada borbenih oklopnih vozila Gardijske oklopno-mehanizirane brigade Hrvatske kopnene vojske ima desetogodišnju povijest. Razvio ga je i osmislio Dočasnički lanac potpore Brigade, a prvo izdanje održano je 28. i 29. rujna 2016. na vojnom poligonu "Gašinci" kod Đakova. Na jednom mjestu bile su okupljene najbolje posade tenkova M-84 i oklopno-mehanizirane desetine u borbenim vozilima pješništva BVP M-80A. Ideja o natjecateljskom obilježavanju Dana roda oklopništva pokazala se dobrom, i slijedila su još tri godišnja izdanja. Štoviše, natjecanje je postalo zanimljivo i susjedima, pa su se 2018. i 2019. konkurenciji pridružile i tenkovske posade iz Slovenske vojske. S 2020. došla je pandemija COVID-19, mnoge vojne aktivnosti u idućim godinama bile su otkazane, odgođene ili modificirane. Ne želeći se lišiti značajnog natjecanja, GOMBR je učinio ovo zadnje: natjecateljske bojne provodile su ga zasebno, u matičnoj vojarni i/ili vježbalištu. I u takvom obliku opravdavalno je svoj temeljni cilj, a to je prikaz znanja i sposobnosti desetina, odnosno posada, u timskom radu. Pripadnici Tenkovske bojne Kune, odnosno oklopno-mehaniziranih bojni Sokolovi i Pume, a nekad i Oklopne bojne, pokazali su vještine, kao i učinkovitost u korištenju oklopnih vozila kao temeljnih tehničkih sredstava svojih postrojbi.

NIJE NEDOSTAJALO - PRAŠINE

Ove se godine natjecanje vratilo na "Gašince" u svojem punom obliku. Održano je 7. i 8. listopada i Dan roda oklo-

pništva bio je obilježen *danima oklopništva*. Na poligonu su se okupili najbolji iz cijele brigade, u tri konkurencije. Prvu su činile posade Tenkovske bojne Kune s tenkovima M-84, a drugu desetine (tročlane posade plus sedmorica pješaka iz tzv. iskrcajnog dijela) iz 2. oklopno-mehanizirane bojne Pume s BVP-ima M-80A. Treća je donijela veliku novost: desetine iz 1. oklopno-mehanizirane bojne Sokolovi prvi su put nastupile s borbenim vozilima pješništva M2A2 HRV Bradley, tek nedavno uvedenim u operativnu uporabu. Dakle, natjecanje je imalo tri potpuno različita tipa vozila. Međutim, kako smo se uvjerali odmah po dolasku na Gašince, organizatori su se tome brzo prilagodili. Taktičko-operativno središte (TOS), srce organizacije u koje su se u realnom vremenu slijevali svi podaci sa staze i radnih točaka, bilo je koncipirano tako da je imalo tri zasebna odjela zadužena za određenu konkurenciju. Sama staza naizgled nije bila duga, nešto više od četiri kilometra. Međutim, bila je zahtjevnja, s rutom koja je išla kroz različite konfiguracije terena, te izazovnim radnim točkama. Zbog kontinuiranog suhog vremena u Slavoniji, nije bilo blata koje zna biti velik problem čak i snažnim motorima i gusjenicama, no zato nije nedostajalo prašine. Osim vozila, znao ju je podizati i vjetar, koji je pojačao drugog dana natjecanja. Radne točke za oklopno-mehanizirane desetine bile su jednake i za Sokolove i za Pume, trebalo ih je prelaziti po propisanim taktikama, tehnikama i procedurama, no uz sitne modifikacije. Primjerice, jasno

Popuna tenka streljivom – jedna od radnih točaka u kojoj se mogu dobiti dragocjene sekunde

je da BVP-ov top od 20 mm i Bradleyjev od 25 mm nemaju iste parametre za gađanja, ili da se američko vozilo zbog svojih većih gabarita ne može *provući* kroz iste prepreke kao M-80A. Tenkovske posade imale su nešto drugačije radne točke, što je i logično s obzirom na tip vozila, zadaće i brojnost posada. Zanimljivo, gotovo sve su posade kao najtežu radnu točku opisale zamjenu članka gusjeničnog platna. To se moglo i vidjeti jer tu do izražaja ne dolazi tehnologija, nego pravilno pozicioniranje vozila, vještina s alatom, pa i tjelesna snaga i kondicija.

UZETI POBJEDNIČKI PEHAR

Kako je u svakoj konkurenciji bilo zastupljeno po pet vozila, bio je bitan i raspored te termini startanja – nije se smjelo dogoditi da neko vozilo *zapne* na radnoj točki i tako zaustavi drugo. I zato su se TOS i motritelji raspoređeni po stazi i radnim točkama brinuli da se to ne dogodi. U tome su imali i pomoć senzora iz zraka, tj. dronova koje koristi Vojnoobavještajna satnija GOMBR-a. U svakom slučaju, naš subjektivan dojam jest da se sedmogodišnja pauza nije osjetila – natjecanje je bilo brižljivo planirano i provedeno. Naša ekipa pratila ga je praktički oba dana, od početka do kraja. Obilazili smo radne točke u više navrata, i svaki bismo put naišli na neki zanimljiv detalj. Jednom bi nas oduševilo kako je vozač pri velikoj brzini zaustavio Bradley u centimetar *na crt*u u odnosu na metu na strelištu, a drugi put kako pješaci iz M-80A spretno prelaze

prepreke sa zaštitnom maskom na glavi ili kako članovi posade M-84 sokole jedan drugog ne bi li dobili nekoliko sekundi u popuni tenka streljivom. U prvom planu bila je osposobljenost i vještina pojedinaca u temeljnim i specijalističkim zadaćama, ali prije svega timski rad koji izvršava zadaće. Prvi dočasnik GOMBR-a i koordinator natjecanja časnički namjesnik Mladen Stanković opisao je učinkovitu posadu, desetinu i postrojbu kao čvrsti čvor, obitelj u kojoj svaki član zna osobine i sposobnosti drugih članova. “To zajedništvo omogućuju pripadnicima misliti, osjećati i raditi kao jedan. To podrazumijeva i povezivanje vojnika i njihovih vođa s ciljem razvijanja i zadržavanja odanosti postrojbi”, prokomentirao je Stanković za *Hrvatski vojnik*. I da, to se zajedništvo moglo vidjeti na radnim točkama. Baš kao i pozitivno rivalstvo. Jer uzeti pobjednički pehar znači da je, barem u idućih godinu dana, vaša posada ili desetina najbolja u bojni.

UDOMAĆENI BRADLEY

Nakon dva dana nadmetanja, tu je čast u konkurenciji Kuna s tenkovima M-84 zaslužila 2. posada 1. voda 2. satnije. Njezin zapovjednik desetnik Mario Matošević i prije starta djelovao je kao netko tko ima povjerenja u sebe i svoju ekipu. To je i opravdao, ali nakon svečanog proglašenja pobjednika izrazio je uvjerenje da je svaki pripadnik njegove bojne jednako samopouzdan i pripremljen. “Obuka i sama priprema učinile su da sve ide glatko. Posada je uigrana,

Na Gašincima se vidjelo da je ekipa iz Sokolova u kratko vrijeme ostvarila velik napredak s vozilima Bradley

radimo zajedno dulje vrijeme, a natjecanje je zapravo bilo svojevrсна demonstracija naše svakodnevne obuke“, kaže nam tenkist. “Iskustvo je presudilo i u konkurenciji Puma“, rekao je zapovjednik pobjedničke 1. desetine 1. voda 3. satnije poručnik Stjepan Ergović. “Imamo iznimno iskusne pripadnike desetine, i posadu i iskrcajni dio, što je bio velik razlog zbog kojeg smo ostvarili ovaj rezultat“, rekao je časnik. M-80 je starije sredstvo, ali baš je zato pobjeda tražila puno napora, jer u bojni postoji velik broj ljudi koji ga itekako dobro poznaju i znaju izvući maksimum iz njegovih sposobnosti. “Vrijeme nas je poslušilo, bilo je teških radnih točaka, ali motivirani ljudi dali su sve od sebe, zadnji atom snage, i to je presudilo“, prokomentirao je poručnik. Sokolovi i Bradleyji su pak posebna priča. *Hrvatski vojnik* prati projekt nabave i uvođenja u operativnu uporabu tog vozila od samih početaka, a na Gašincima se vidjelo da je ekipa iz Našica u kratko vrijeme ostvarila velik napredak. Izgledalo je kao da su M2A2 kod njih već desetljećima. Narednik Ivan Gansberger zapovijedao je 2. desetinom 3. voda 2. satnije, koja je uzela pehar, i potvrdio naše dojmove: “Hrvatski vojnik brzo se prilagođava novim sredstvima, novim tehnologijama koje dolaze u sustav. To smo zorno pokazali danas, ali zapravo pokazujemo svaki dan. Drago mi je što su danas i drugi mogli vidjeti što i kako rade Sokolovi.“ Već prvog dana natjecanja njegova je desetina uspješno prošla svih sedam točaka i osigurala barem treće mjesto, no to im nije bilo dovoljno. “Čekali smo i dočekali pobjedu“, odrješit je narednik.

PROŠIRENJE RIVALSTVA

Iako se jedinstveno natjecanje tek vratilo, naši su sugovornici u više navrata pokazali da razmišljaju o njegovoj

budućnosti. Uskoro će Bradleyje u operativnu uporabu uvesti i bojna Pume. “Veći dio pripadnika već je prošao obuku, u tijeku je prihvata vozila i nadamo se da će to doći što prije“, kaže nam poručnik Ergović. Pitamo ga bi li njegovoj desetini bilo teško „preslikati“ rezultat s M-80 na Bradleyje? “Ako uložimo jednak napor i rad, a to moramo, sigurno ćemo biti jednako dobri“, uvjeren je časnik. A to će na nekom budućem natjecanju dovesti do velikog nadmetanja Puma sa Sokolovima. Čini se da to jedva čekaju i Sokolovi. “Znamo da se Pume pripremaju za Bradleyje i da su već puno toga usvojile. I veselimo se proširenju rivalstva“, smije se Sokol Gansberger.

Proširenje, i to međunarodno, moguće je i u konkurenciji tenkovskih posada. Sličnim platformama kao GOMBR još uvijek raspolaže Slovenska vojska, a u članicama NATO-a u srednjoj i istočnoj Europi još se nađe tenkova baziranih na platformi T-72. No, ono što je potpuno izvjesno jest da će u konkurenciju za koju godinu ući moderni glavni borbeni tenkovi Leopard 2A8, koji će postati glavno oružje Kuna. Naši tenkisti čine se nestrpljivim da dođu na obuku i preuzmu nove platforme, a iznimka nije ni desetenik Matošević: “Leopardi? Svi se veselimo i bit će čast imati tako moćan tenk u našoj postrojbi. Pratimo sve što se događa s njim, imamo literaturu koju pratimo i izučavamo“. M-84 i Leopard 2A8 teško su usporedive platforme po nizu parametara, no dočasnik u tome ne vidi nikakav problem za Kune. “Mislim da za hrvatskog vojnika tenkista mora biti svejedno djeluje li u M-84, T-55 ili danas-sutra u Leopardu. Jasno, trebat će privikavanja i učenja, ali mislim da će onaj koji se pokazuje dobrim na M-84, takav biti i na Leopardu“, zaključuje zapovjednik pobjedničke posade.

Za pobjedu je bilo presudno iskustvo, kažu pripadnici 1. desetine 1. voda 3. satnije Puma

Uskoro će Bradleyje dobiti i Pume, a to će na nekom budućem natjecanju dovesti do velikog nadmetanja sa Sokolovima

Prvu konkurenciju na natjecanju činile su posade Tenkovske bojne Kune s tenkovima M-84

POKAZALI IZVRSNOST

Završnici natjecanja i svečanom proglašenju, uz pripadnike Gardijske oklopno-mehanizirane brigade i drugih postrojbi Hrvatske kopnene vojske, nazočili su direktor Glavnog stožera Oružanih snaga RH general-bojnik Denis Tretinjak, zapovjednik Zapovjedno-operativnog središta brigadni general Željko Ljubas, zapovjednik Gardijske oklopno-mehanizirane brigade brigadni general Željko Marinov, zamjenik zapovjednika Hrvatske kopnene vojske brigadni general Valentin Skroza te drugi uzvanici. U obraćanju sudionicima natjecanja general-bojnik Tretinjak čestitao je svima, a posebno najboljim, istaknuvši kako je ono što su pripadnici GOMBR-a pokazali na Gašincima dokaz da je budućnost oklopništva u Hrvatskoj vojsci osigurana. "Jedan od ciljeva natjecanja jest promocija izvrsnosti. Ono što ste danas pokazali definitivno je izvrsnost", zaključio je general-bojnik Tretinjak.

Brigadni general Marinov izrazio je zadovoljstvo što se nakon 2019. natjecanje vratilo na Gašince u punom obujmu, čime je osiguran nastavak tradicije koja je započela 2016. "Čestitam svima koji su u natjecanje utkali svoj rad, sposobnost i profesionalizam", istaknuo je general Marinov.

HRVATSKI VOJNIK DOBIO JE EKSKLUZIVNU PRILIKU ZA PRAĆENJE TERENSKOG DIJELA OBUKE OBUČAVATELJA BUDUĆIH VOZAČA SUVREMENOG TERETNOG MOTORNOG VOZILA KOJIM SE ODNEDAVNO OPREMAJU POSTROJBE OSRH. U VOJARNI "123. BRIGADE HV" TE NA CESTOVNOM VJEŽBALIŠTU "GLAVICA" U POŽEGI OBUKU PROVODI ODSJEK ZA IZOBRAZBU I DOKTRINU PROMETNE SLUŽBE SREDIŠTA ZA OBUKU I DOKTRINU LOGISTIKE ZZP-A. KAKO NOVE PLATFORME BUDU STIZALE U POSTROJBE, USPOSTAVLJENI OBUČNI SUSTAV ŠIRIT ĆE SE PO CIJELOJ HRVATSKOJ VOJSCI

TEKST Domagoj Vlahović // **FOTO** Tomislav Brandt i Goran Resovac

Vozači pripadnici Hrvatske vojske u nekoliko su nam sati pokazali da već dobro znaju kako iskoristiti mogućnosti Tatri, a one nisu male

TATRE NA

ZAPOVJEDNIŠTVO ZA POTPORU

A TERENU

Nakon što je Ministarstvo obrane Republike Hrvatske 17. prosinca 2025. u Pragu potpisalo Dodatak Okvirnom sporazumu o nabavi teških terenskih vojnih kamiona Tatra, vijest je dočeka aklamacijom u OSRH, ali i u vojnostručnim krugovima te među svima koje zanima naša vojska i vojna tehnika. Potreba za sveobuhvatnom modernizacijom transportne kopnene komponente u našoj vojsci već je godinama goruća tema. A svatko tko se imalo razumije u problematiku zna da su takva vozila bitna za potporu ne samo kopnenim postrojbama nego i svim drugim granama i zapovjedništvima OSRH. Da pojednostavimo: niti Rafale može poletjeti, niti OOB-32 Umag može isplivati bez logističke i svake druge potpore koju omogućuju kamioni. Dobroj reakciji pridonijela je i činjenica da se do 420 kamiona nabavlja kroz zajednički projekt sa Češkom, Slovačkom i tvrtkom Tatra Defence Systems, kao i to da će nabava biti financirana sredstvima Europske unije putem financijskog instrumenta SAFE. Na kraju, ime Tatra glasno je odjeknulo ne samo među vojnicima nego i među ljubiteljima teških teretnih vozila. Češka tvrtka već je desetljećima prepoznatljiva u svijetu kao jedan od vodećih proizvođača kamiona specijalne namjene, ponajviše vojnih. Njezino ime bilo je jamstvo da će hrvatski vojnici dobiti potpuno nov, suvremen i kvalitetan proizvod, koji će s jedne strane odgovarati njihovim operativnim potrebama, a s druge strane biti jednostavan pa i udoban za korištenje. Usto, završna montaža vozila i njihovo cjelokupno održavanje provodit će se u Hrvatskoj, u tvrtki Đuro Đaković Specijalna vozila d. d.

STOPOSTOTNO SPREMNI

U vijesti koja je krajem prošle godine došla iz Praga bilo je navedeno i da je prva narudžba već podnesena, a 98 kamiona bit će isporučeno OSRH tijekom 2026. Od tog je broja 78 vozila s pogonom 6 x 6 i 20 vozila s pogonom 8 x 8. Kad je potpredsjednik Vlade RH i ministar obrane Ivan Anušić 30. ožujka 2026. posjetio hrvatski kontingent u Litvi, na taktičko-tehničkom zboru prikazana su dva kamiona Tatra. Objavljeno je da ih je u sustav dotad pristiglo ukupno šest. U idućim su mjesecima ekipe *Hrvatskog vojnika* na različitim lokacijama i u različitim postrojbama sve češće počele primjećivati vozila Tatra. Kako se uvođenje u operativnu uporabu očito zahuktava, zanimale su nas informacije o glavnim segmentima tog projekta. I dobili smo ih u Zapovjedništvu za potporu, odnosno u Središtu za obuku i doktrinu logistike (SzOiDL). Njegov Odsjek za izobrazbu i doktrinu prometne službe zadužen je za jedan od ključnih preduvjeta za uporabu novih kamiona po hrvatskim vojarnama, poligonima i cestama, odnosno po obučavatelja za vozače teretnog motornog vozila Tatra T-815-7 Force. Jedan takav obučni ciklus provodio se od 5. do 16. listopada u vojarni "123. brigade HV" i na cestovnom vježbalištu "Glavica" u Požegi, a *Hrvatski vojnik* dobio je priliku nazočiti jednom obučnom danu. Kad smo stigli na vježbalište, prvo što nam je upalo u oči bila su dva velika nova kamiona s kotačima u konfiguraciji 6 x 6. A primijetili smo i da vojnici okupljeni oko njih nose različite odore i oznake. "Obučnu skupinu čine polaznici iz svih grana i zapovjedništava OSRH", kaže nam voditelj obuke i Odsjeka za izobrazbu i doktrinu prometne službe

pukovnik Boris Galić. I, kako se već otrpelo činilo, stigli su u uređen obučni sustav, koji se obukom obučavatelja širi kroz cijele Oružane snage. "Čim je u postrojbama stigla informacija o nabavi i ulasku novih vozila u sustav, prionuli smo izradi programa obuke za obučavatelje i za vozače. Kad su vozila stigla, mi smo već bili stopostotno spremni. Naši su djelatnici bili u Češkoj na obuci obučavatelja te su stekli potrebne certifikate, znanja i vještine. Rezultat je obuka koju upravo promatrate", opisuje nam pukovnik dok Tatre prilično brzo obilaze čunjeve na asfaltnoj pisti na poligonu.

NAJATRAKTIVNIJI DIO OBUČNOG PAKETA

Sam cilj obuke obučavatelja jest da polaznici steknu potrebnu razinu kompetentnosti za organizaciju, pripremu i provedbu preobuke vozača za Tatra. Konkretno, polaznici se osposobljavaju za obučavatelje budućih vozača u svojim postrojbama, tj. za samostalno prenošenje usvojenih znanja i vještina. Kandidati su prije toga i sami u Požegi prošli preobuku, ali sad dobivaju razinu više. Primjerice, stječu znanja o metodici izvođenja nastave, što znači da će u postrojbama planirati i pripremati nastavne i obučne sate te provoditi nastavu i obuku. Obuka obučavatelja podrazumijeva i stručnu praksu na vozilu – oni će svoje buduće polaznike upoznavati s vozilom i općim mjerama sigurnosti te ih, naravno, učiti posebnostima upravljanja Tatom u cestovnim i terenskim uvjetima. To znači da na obuci obučavatelja oni i dalje uvježbavaju upravljanje Tatra u uvjetima koje im pruža dobro opremljeno cestovno vježbalište "Glavica". Obučavatelji će biti osposobljeni i da nauče vozače kako da kao korisnici održavaju vozilo za koje su zaduženi. Dakle, obuka u Požegi sveobuhvatan je paket, koji kombinira učionice i vježbalište. Mi smo imali sreće vidjeti najatraktivniji dio tog paketa – vozače i Tatre na poligonu terenske vožnje, tj. stazi dugoj oko dva kilometra prožetoj sa 16 radnih točaka, koje idu od lakših prema težim. Tamo se može vidjeti koliko su vozači osposobljeni, ali i kakve su mogućnosti Tatri. "Poligonom se jako ponosimo. Svojim sadržajima i mogućnostima on često impresionira i pripadnike stranih oružanih snaga koji nas posjete", ističe pukovnik Galić. I zaista, Tatre s polaznicima ili instruktorima za upravljačem prelazile su pred našim očima mostove, bazene, uske, blatnjave ili prašnjave makadame, penjale se na strmi brežuljak i željeznički vagon, prolazile kroz kolotrage, svladavale bočne nagibe, čak se i penjale na stube.

VRH U SVOJOJ KLASI

U nekoliko su sati naši vozači pokazali da već dobro znaju kako mogu iskoristiti mogućnosti Tatri. A one nisu male. Teretna motorna vozila Tatra T-815-7 Force poznata su po konceptu podvozja sa središnjom nosećom cijevi i neovisnim njihajućim poluosovinama te tzv. zračnom ovjesu. Vozilo je od početka konfigurirano za vojnu namjenu – i po opremljenosti, i po značajkama koje omogućuju uporabu na zahtjevnim terenima. Koncept podvozja i ovjesa uz terensku prilagodljivost omogućuje stabilnost tereta te povećanu udobnost za posadu u kabini i vojnike u putničko-teretnom prostoru. Važna je značajka i svestranost jer ti kamioni mogu biti platforma za različite konfiguracije i

Tatre s polaznicima ili instruktorima za upravljačem pred našim su očima pokazale velik dio svojih mogućnosti

Vozilo je od početka konfigurirano za vojnu namjenu – i po opremljenosti, i po značajkama koje omogućuju uporabu na zahtjevnim terenima

Tatre na poligonu terenske vožnje cestovnog vježbališta "Glavica", odnosno oko dva kilometra dugoj stazi na kojoj je 16 radnih točaka

Jedna je od značajki Tatri i svestranost. Ti kamioni mogu biti platforma za različite konfiguracije i namjene, uz ostalo i borbenu

namjene, uključujući i borbenu. Mogu nositi topničke ili raketne sustave, radare, operativna središta i terenska zapovjedništva... Pukovnik Galić iskusan je časnik i kao stručnjak ne podliježe euforiji. "Ne mogu reći da su Tatre nešto jedinstveno. Ali mogu reći da zadovoljavaju naše potrebe. To je teretno motorno vozilo koje će prije svega omogućiti našim Oružanim snagama mobilnost te prijevoz vojnika i sredstava. Imam uvid u performanse vozila i nemam nikakvih primjedbi. U svojoj klasi, to je u vrhu", zaključuje voditelj obuke.

Slične ocjene daje i narednik Josip Reiter, jedan od instruktora iz Odsjeka za izobrazbu i doktrinu prometne službe. Bio je na obuci u Češkoj i jedan je od prvih pripadnika OSRH koji je vozio Tatru T-815-7 Force. Sudjelovao je i u primopredaji i procesu kontrole kvalitete prvih vozila za našu vojsku. "Već sam u Češkoj došao do zaključka da su vozila odlična i da će biti korisna za Hrvatsku vojsku. Točno je, Tatra je specifična po ovjesu, neovisnim poluosovinama i zračnim jastucima. To povećava mobilnost, ali i udobnost vozila, a čovjek je ipak najbitniji čimbenik", govori nam pripadnik ZzP-a. Imali smo priliku sjesti u vozačku kabinu pa smo vidjeli da je dosta prostrana te da ima odgovarajuće uređaje za klimatizaciju i grijanje, što i nije standard u nekim starijim teretnim vozilima kojima još uvijek raspolažu OSRH. Iza sjedala za vozača i suvozača nalazi se i manji ležaj.

PRIJENOS ZNANJA KOLEGAMA

Jedan je od polaznika obuke nadnarednik Ante Žarković iz HRM-ove Pomorske baze Split. Zapovjednik je Desetine za prijevoz tereta. Ima samo riječi hvale za nova sredstva, ali i za obuku obučavatelja u Središtu za obuku i doktrinu logistike, kao i za instruktore. "Naša sadašnja vozila su DAF-ovi, koji su već zastarjeli. Sad dobivamo sustave koji su vrh za vozila ovog tipa i namjene, izvršna terenska plat-

forma za prijevoz osoblja i tereta, što se dokazalo i ovdje na poligonu. Evo, danas smo se vozili i u teretnom prostoru, te i iz te pozicije shvatili koliku stabilnost donose pogon, osovine te ovjes i koliko je konstrukcija kvalitetna. Zbog udobnosti, klimatizacije, grijanja, s Tatrama se možemo bez problema uputiti na dulji put", nabraja nadnarednik. Među polaznicima iz Pomorske baze je i razvodnik Hrvoje Đikić. U rujnu je u Požegi polazio preobuku za vozača, a potom je u Split odvezao jedno od prvih vozila za HRM. "Imat ću mogućnost prenositi znanje kolegama i drago mi je što sam prepoznat za tu zadaću. Mislim da će se nabava pokazati dobrom, koristit ćemo se Tatrama što više budemo mogli", najavljuje vojnik u plavoj odori te dodaje da je impresioniran performansama koje kamion pokazuje na izrazito strmim terenskim uzbrdicama. Nadnarednika Žarkovića usput pitamo možemo li u budućnosti očekivati i ukrcavanje Tatri na neki od brodova HRM-a. "Primjerice, kamion sigurno stane na desantni brod minopolagač DBM-82 Krka. Naravno, sa zadovoljstvom bih bio prvi koji će ga uvesti unutra", smije se dočasnik.

Središte za obuku i doktrinu logistike danas je svojevrsna *matrica* sustava obuke i osposobljavanja vozača za nove kamione Tatra. Pukovnik Galić govori da problem neće biti ni obuka za kamione konfiguracije 8 x 8, čija se isporuka očekuje. To su sve vozila C kategorije po civilnim zakonima i propisima, postrojba se njih drži i njezini stručnjaci kažu da neće biti nikakvih problema bez obzira na to je li riječ o vozilima 4 x 4, 6 x 6 ili 8 x 8. "Iako mi samo radimo svoj posao, to je veliko priznanje za Odsjek i znači nam neizmerno puno. Svi su djelatnici iznimno motivirani da se što bolje osposobe za to vozilo kako bi mogli prenositi znanje pripadnicima OSRH. U svakom slučaju, mi smo se na našoj razini obuke vozača pripremili, napravili programe obuke i spremni smo za prihvrat svih pripadnika OSRH kojima to bude potrebno", zaključuje voditelj Odsjeka.

Sam cilj obuke obučavatelja jest da polaznici steknu potrebnu razinu kompetentnosti za organizaciju, pripremu i provedbu preobuke vozača za Tatra

TATRA T-815-7 FORCE 6 x 6

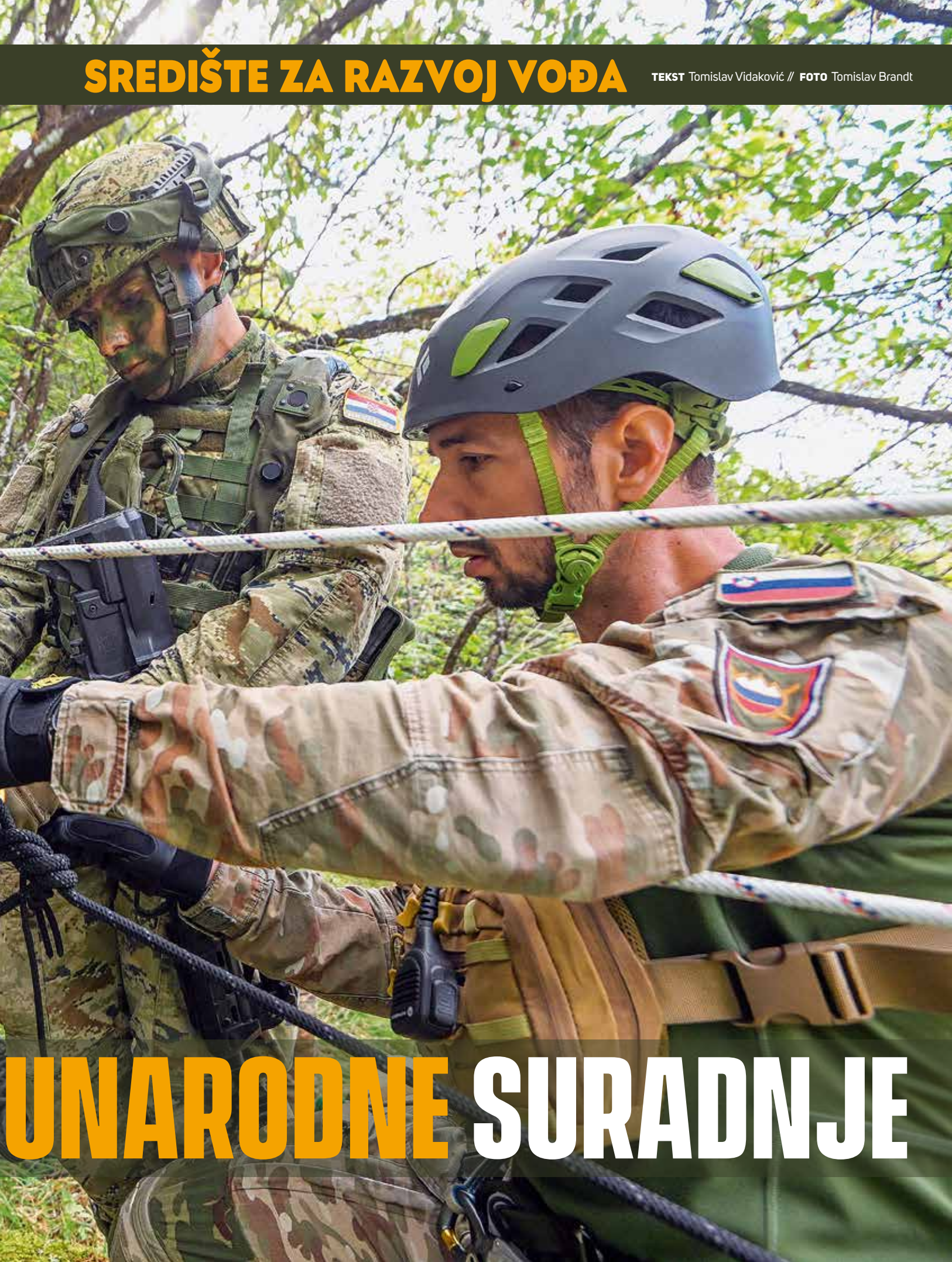
Naziv parametra	Vrijednost
Motor – broj cilindara	V 8
Zapremnina motora (cm ³)	12 667
Snaga motora (kW / KS)	300 / 402 na 1800 okretaja u minuti
Duljina vozila (mm)	9870 ± 30
Širina vozila (mm)	2550 ± 30
Visina vozila do vrha kabine (mm)	2710 ± 30
Masa vozila (kg)	13 500
Dopuštena nosivost (kg)	11 500
Maksimalna dopuštena masa (kg)	25 000
Klirens (mm)	380 ± 30
Klirens (spušteni jastuci; mm)	255 ± 50
Klirens (podignuti jastuci; mm)	470 ± 50
Maksimalna brzina (km/h)	105
Radijus okretanja (m)	23,5 ± 1,0
Prijelaz vodene zapreke (dubina; mm)	1200 (bez pripreme) 1500 (s pripremom)
Prijelaz kanala (širina; mm)	900
Prijelaz stuba (visina; mm)	500
Spremnik za gorivo (L)	420

NOVA DIMENZIJA MEĐ

SREDIŠTE ZA RAZVOJ VOĐA

TEKST Tomislav Vidaković // FOTO Tomislav Brandt

UNARODNE SURADNJE

PRVI PUT U SKLOPU OBUKE SREDIŠTA ZA RAZVOJ VOĐA "MARKO BABIĆ" PROVEDENA JE PLANINSKA FAZA UZ POMOĆ INSTRUKTORA SLOVENSKE VOJSKE. NA ZAHTJEVNOM TERENU U OKOLICI UDBINE POLAZNICI SU MORALI POVEZATI PLANINARSKE I ALPINISTIČKE TEHNIKE S TAKTIČKIM KRETANJEM, PLANIRANJEM I VOĐENJEM LJUDI

U prošlom broju Hrvatskog vojnika pratili smo polaznike 13. obuke za razvoj vođa Središta za razvoj vođa "Marko Babić" tijekom njezine morske faze na Korčuli. Tada smo pisali o vojnicima koji su, dok su se na otoku izmjenjivali sunce, more i turistička preva, provodili sate u moru, veslali, svladavali vodene prepreke i izvršavali taktičke zadatke. More je bilo njihov poligon, a sposobnost donošenja odluka i vođenja ljudi provjeravala se u okolnostima koje su od njih zahtijevale istodobno fizički napor, koncentraciju i prilagodljivost.

Nakon Korčule i morske faze obuke došao je red na još jedno potpuno drukčije operativno okruženje – planinu. Ovogodišnja obuka pritom donosi i važnu novost. Planinsku fazu prvi su put proveli instruktori Slovenske vojske. Time se postojeći program ne širi samo novim sadržajima nego i novom dimenzijom međunarodne suradnje. Upravo smo se u toj fazi pridružili polaznicima i jedan dan proveli s njima na strmim i zahtjevnim obroncima u okolici vojarnje u Udbini. Bio je to jedan od onih jesenskih dana koji bi se teško mogao poželjeti boljim za boravak u prirodi. Sunce, temperatura oko 20 stupnjeva, bez kiše i gotovo idealni uvjeti za kretanje šumom. No, vrlo brzo postaje jasno kako se ovdje nitko nije došao šetati. Dug makadamski put vodi od vojarnje preko okolnih livada prema klancu. Što se više približavamo odredištu, teren postaje strmiji, a ravnica postupno nestaje iza nas. Pred nama se otvara duboka udolina čije su strane zatvorene desecima metara visokim stijenama, gotovo u potpunosti obraslima gustom listopadnom šumom.

Na jednom od vrhova instruktori Slovenske vojske već su postavili tzv. prečnicu odnosno zip line kojim će se prelaziti s jedne strane klanca na drugu. Visina od približno 40 metara sama je po sebi dovoljna da čovjek zastane i dobro razmisli prije nego što zakorači u prazninu. Nama je uspon do tog mjesta bio sasvim dovoljan da osjetimo zahtjevnost terena. No, cijelo vrijeme bilo je teško ne razmišljati o tome kako je isti taj teren izgledao polaznicima koji su ga morali svladavati s približno 30 kilograma opreme na leđima, pritom se taktički kretati, izvršavati zadatke i donositi odluke. A upravo je u tome razlika između planinarenja i planinskog ratovanja.

SEDAM KILOMETARA KOJI NISU SAMO SEDAM KILOMETARA

Polaznici tijekom tri dana i četiri noći moraju svladati put od približno sedam kilometara. Sedam kilometara samo po sebi nije udaljenost koja bi iskusnom vojniku trebala biti problem. No, planina se ne mjeri samo kilometrima. Na toj udaljenosti treba svladati približno 600 metara visinske razlike, nositi težak teret, kretati se po zahtjevnom terenu i pritom provoditi taktičke zadatke. Kada se sve to zbroji, sedam kilometara odjednom dobiva potpuno drugo

Planinski teren usporava kretanje, ograničava preglednost, otežava komunikaciju i logistiku te zahtijeva znatno više fizičkog napora nego jednaka udaljenost na ravnom terenu

Na obuci se ne uči samo kako se popeti ili spustiti niz stijenu. Polaznici uče cijeli niz tehnika rada s užetom: kako ga pripremiti, kako ga pravilno fiksirati za drvo ili stijenu, kako izvesti spuštanje te kako organizirati siguran prijelaz preko zahtjevnog terena

značenje. Planinski teren usporava kretanje, ograničava preglednost, otežava komunikaciju i logistiku te zahtijeva znatno više fizičkog napora nego jednaka udaljenost na ravnom terenu. Svaki uspon troši energiju, svaki silazak zahtijeva koncentraciju, a svaka pogrešno odabrana točka kretanja može imati posljedice za cijelu skupinu.

Upravo zato stožerni narednik Goran Turudić, prvi dočasnik slovenskog Centra za planinsko ratovanje, naglašava kako je za ovakvu vrstu djelovanja fizička i psihička priprema tek prvi preduvjet. "Polaznici moraju biti sposobni nositi na leđima svu opremu za višednevni boravak na terenu", kaže Turudić. Ali sposobnost nošenja tereta samo je početak. Iskusnog vojnika za djelovanje u planinama ne može se stvoriti u nekoliko dana. Tehnike se mogu naučiti, postupci uvježbati, a opremu upoznati. Međutim, iskustvo u planini dolazi tek dugotrajnim boravkom i stalnim ponavljanjem.

"Da bi iskusan vojnik obavljao operacije na planinskom terenu nužno je iskustvo, a ono se stječe godinama. Ova obuka ne prestaje nego treba biti način života i stalno se treba održavati, obnavljati i provoditi jer jedino tako možete imati stalno pripremljenog vojnika koji se zna nositi sa svim izazovima koje planina, a pogotovo ratovanje u planinskim uvjetima može staviti pred pojedinca", ističe Turudić.

Ta rečenica možda najbolje opisuje razliku između klasične obuke i sposobnosti koju zahtijeva planinsko ratovanje. Planina nije samo još jedan teren na kojem vojnik treba znati pucati, kretati se ili zapovijedati. Ona mijenja način na koji se sve te aktivnosti provode.

OD UŽETA DO TAKTIČKOG DJELOVANJA

Na obuci se zato ne uči samo kako se popeti ili spustiti niz stijenu. Polaznici uče cijeli niz tehnika rada s užetom:

kako ga pripremiti, kako ga pravilno fiksirati za drvo ili stijenu, kako izvesti spuštanje te kako organizirati siguran prijelaz preko zahtjevnog terena. "Na ovoj ih obuci učimo svim tehnikama rada s užetom, kako se spustiti s njim, kako pripremiti uže, kako ga fiksirati za drvo ili stijenu. Polaznici će proći i različite tehnike penjanja kao i priprema ferate odnosno njezino postavljanje", objašnjava nadnarednik Matej Bizjak, jedan od slovenskih instruktora. No, tehničko svladavanje užeta tek je jedan dio priče. Drugi, jednako važan, jest psihološki.

Visina je ovdje vrlo konkretan protivnik. Stijena pod nogama, strmina ispred, dubina ispod i spoznaja da svaki pokret mora biti precizan stvaraju pritisak koji se ne može simulirati u učionici. "Jedan od najvećih izazova ove faze obuke, osim prije spomenutih fizičkih i mentalnih izazova, jest sama visina odnosno boravak na visokim liticama, kretanje po njima i njihov prelazak. Možemo slobodno konstatirati kako ovo nije obuka za one koji ne podnose visine", kaže Bizjak.

Upravo je zato svaka od ovih tehnika više od pukog tehničkog postupka. Vojnik mora naučiti kontrolirati vlastitu reakciju, ostati koncentriran i vjerovati opremi, postupku i ljudima oko sebe. A budući vođa mora napraviti korak više – mora biti sposoban istodobno brinuti o sebi i voditi druge. To je posebno važno u situacijama poput one kojoj smo svjedočili na prelasku klanca.

POGLEDI KOJI GOVORE VIŠE OD RIJEČI

Nakon što su polaznici prešli preko prečnice, uslijedio je postupak koji se na prvi pogled čini jednostavnim. Trebalo je prihvatiti ruksak s druge strane i organizirati se za nastavak kretanja.

No, upravo se u takvim naizgled banalnim situacijama najbolje vidi koliko je napredovala suradnja među ljudima koji su prije samo nekoliko tjedana bili pripadnici različitih vojski i koji su se morali prilagoditi novim ljudima, procedurama i načinu rada. Troje polaznika prelazi preko klanca, brzo uspostavljaju kružnu obranu i potom se organiziraju za prihvat ruksaka. Jedan od njih pripadnik je Slovenske vojske. Nema nepotrebnog dozivanja ni dugih objašnjenja. Pogledi, kratke geste i nekoliko riječi dovoljni su da svatko zna što treba učiniti. Ruksaci od približno 30 kilograma jedan za drugim dolaze na njihovu stranu. Ljudi se pomiču, prihvaćaju ih, raspoređuju i nastavljaju dalje. Čitav proces djeluje gotovo koreografirano. Upravo je to ono što instruktori žele postići. Ne samo da pojedinac zna izvršiti određeni postupak nego da skupina funkcionira kao cjelina. Da svaki pripadnik zna što radi, ali i da razumije što rade ljudi oko njega. Za međunarodnu skupinu polaznika to je posebno važno. U planini se ta sposobnost prilagodbe više ne može promatrati kao poželjna osobina. Ona postaje preduvjet.

SURADNJA KOJA JE POČELA U NATO-u

Za slovenske instruktore ovo nije samo još jedna aktivnost u Hrvatskoj. Suradnja je rezultat kontakata razvijenih tijekom zajedničke obuke u NATO-ovu Centru za planinsko ratovanje. "Neko se vrijeme dogovarala ova suradnja, a inicijalna je ideja nastala za vrijeme zajedničke obuke u

Nakon više sati kretanja, s teškim ruksakom na leđima, kad svaki sljedeći uspon zahtijeva novi napor, planina počinje pokazivati svoje drugo lice. Tada prestaje biti zanimljiva kulisa i postaje ozbiljan operativni čimbenik

Nije dovoljno biti fizički snažan, poznavati tehniku, imati iskustvo. Pravi vođa mora sve to povezati u jednu cjelinu – mora znati procijeniti situaciju, donijeti odluku, organizirati ljude, preuzeti odgovornost i, kad postane teško, ostati sposoban voditi

NATO-ovu Centru za planinsko ratovanje gdje su slovenski i hrvatski polaznici razvili ideju o tome da se suradnja između dvije susjedne zemlje još više produbi", objašnjava Turudić.

Tako je ideja koja je nastala tijekom zajedničkog školovanja prerasla u konkretnu suradnju na hrvatskom terenu. "Evo, zahvaljujući NATO-ovoj obuci danas smo mi ovdje u ulozi instruktora na obuci koju provodi Središte za razvoj vođa 'Marko Babić'", dodaje.

Za obje vojske takva suradnja ima višestruku vrijednost. Hrvatski polaznici dobivaju priliku učiti od instruktora koji su se desetljećima bavili planinskim i alpinističkim tehnikama, dok slovenski instruktori dobivaju priliku svoja iskustva prenijeti u drugačiji nacionalni i organizacijski kontekst. Još je važnije što suradnja neće završiti završetkom ove obuke. "Nadam se da će se naša suradnja još više produbiti i kako je ovo tek početak dugotrajne suradnje naših dviju vojski. Da je to stvarno tako, već smo dogovorili i buduću suradnju prema kojoj očekujemo naše hrvatske kolege u Sloveniji kako bi prošli obuku koju ondje provodimo", najavljuje Turudić. Upravo je taj zadnji dio posebno važan. Cilj nije samo dovesti stranog instruktora u Hrvatsku i provesti jednu fazu obuke. Dugoročni je cilj prijenos znanja i stvaranje vlastitog instruktorskog kapaciteta. Drugim riječima, ono što se sada uči od slovenskih instruktora trebalo bi se postupno pretvoriti u hrvatsku sposobnost.

PLANINA TRAŽI VIŠE OD SNAGE

Skupnik Antonio Bjelović kaže kako mu je obuka zanimljiva upravo zato što svaka njezina faza pred polaznike stavlja drukčiji set izazova. "Super se osjećam, zanimljivo mi je sve što ovdje učimo jer nam instruktori prenose niz korisnih informacija. Fizički je čitava obuka naporna i svaka faza ima specifičan set izazova koje instruktori stavljaju pred polaznike, međutim to je očekivano i vojna obuka ne bi bila to da nije fizički, ali i mentalno zahtjevna", kaže Bjelović.

U tome se krije i šira svrha obuke Središta "Marko Babić". Ona nije za-

mišljena kao natjecanje u izdržljivosti niti kao dokazivanje tko može više trpjeti. Fizička spremnost jest preduvjet, ali cilj je razviti ljude sposobne preuzeti odgovornost za svoje podređene u složenim i nepredvidivim situacijama.

Za neke polaznike planinska faza ima i dodatnu dimenziju. Skupnik Antonio Miletević dolazi iz Slavonije. "Meni je ova faza obuke dosta zanimljiva jer se dosad nisam imao prilike susresti s ovim tehnikama koje ovdje učimo, a s obzirom na to da sam Slavonac i dolazim iz ravnog kraja, boravak u planinskom i brdovitom kraju mi je odličan, a s vrhunskim instruktorima iskustvo obuke još je bolje", kaže Miletević. Za njega je, kao i za ostale polaznike, planina istodobno učionica i poligon.

Poručnik Nikola Prgomet, jedan od polaznika, dobro opisuje kako je izgledao početak njihova dana. "Faza obuke planinskog ratovanja započela je tako da smo u područje operacije došli helikopterom, metodom touchdown ušli u područje. Teren je vrlo brzo postao strm, pa smo radili repelling, napravili uporište, odnosno sidrište, te smo se počeli spuštati metodom repellinga do naših kontrolnih točaka", opisuje Prgomet. Već je i iz tog opisa jasno kako se pojedine aktivnosti ne provode izolirano. Helikopterski ulazak u područje, kretanje, uspostavljanje sidrišta, spuštanje, dolazak do kontrolnih točaka i nastavak zadaće samo su različiti elementi iste operacije. A onda dolazi klanac.

"Nakon što smo došli do kanjona, izvedbeni tim postavio je prečnicu, odnosno *zip line*, i sad smo u procesu njegova prelaženja. Teren je zahtjevan, treba se jako paziti gdje se staje, trenutačno više-manje idemo nizbrdo, a posebno izazovno bit će kad većinu vremena budemo išli uzbrdo", kaže Prgomet. Njegova zadnja rečenica možda najbolje opisuje ono što tek čeka polaznike.

OD SUSJEDA DO PARTNERA

Suradnja hrvatskih i slovenskih oružanih snaga na ovoj obuci ima vrijednost koja nadilazi samu tehniku penjanja i spuštanja. Slovenija ima dugu tradiciju razvoja specijaliziranih planinskih sposobnosti, dok Hrvatska u svojim Oružanim snagama nastoji razvijati sposobnosti prilagođene vlastitom prostoru i operativnim potrebama.

Za Hrvatsku je posebno važno što planinski teren nije neka daleka i egzotična kategorija. Značajan dio hrvatskog prostora obilježen je planinama, krškim terenom, šumama i velikim visinskim razlikama. Vojna postrojba koja želi biti sposobna djelovati u različitim dijelovima zemlje mora biti spremna i na takve uvjete.

To ne znači da će svaka postrojba postati planinska postrojba. Naprotiv, cilj je razvijati sposobnost djelovanja u planinskom okruženju kao dio šire vojne sposobnosti. U suvremenim operacijama planinski teren ne može se promatrati odvojeno od ostalih sposobnosti, izviđanja, komunikacija, medicinske potpore, zračnog prijevoza, logistike i zapovijedanja.

Upravo zato vojnik koji razumije planinu daje vrijednost i drugim sposobnostima koje se koriste na tom prostoru. U konačnici, planinsko ratovanje nije samo penjanje po stijeni. To je način razmišljanja o prostoru.

Vojnik koji zna djelovati samo u jednom okruženju ograničen je prostorom u kojem je obučan. Vođa koji razumije kako se njegova postrojba mora prilagoditi različitim uvjetima može svoje ljude učinkovito voditi i kad se okolnosti promijene. A okolnosti se u stvarnom djelovanju uvijek mijenjaju. More je drukčije od kopna. Grad je drukčiji od otvorenog prostora. Planina je drukčija od svega toga. Zato i obuka mora biti različita. I možda je upravo to najvažnija poruka planinske faze obuke Središta za razvoj vođa "Marko Babić".

OBALNA STRAŽA – HRM

**PROFESIONALNO
I HRABRO**

OBALNA STRAŽA REPUBLIKE HRVATSKE IMA VAŽNU ULOGU U NADZORU RIBARSTVA, SUZBIJANJU NEZAKONITIH RIBOLOVNIH AKTIVNOSTI I ZAŠTITI RIBLJEG FONDA U HRVATSKOM DIJELU JADRANA. NJEZINI PRIPADNICI, UZ TEMELJNE VOJNE ZADAĆE, OBAVLJAJU I POSLOVE RIBARSKJE INSPEKCIJE, NADZIRU POŠTOVANJE NACIONALNIH PROPISA I PRAVILA EUROPSKE UNIJE TE U SURADNJI S DRUGIM MJERODAVNIM TIJELIMA PRIDONOSE OČUVANJU MORSKIH RESURSA I ZAŠTITI INTERESA RIBARA KOJI POSLUJU U SKLADU S PROPISIMA

TEKST Tomislav Vidaković // **FOTO** Obalna straža Republike Hrvatske

Posebnost Obalne straže u tome je što se njezine zadaće ne zaustavljaju na ophodnji i nadzoru mora. Njezini ovlašteni pripadnici moraju prepoznati i dokumentirati povrede ribarskih propisa, poznavati složenu pravnu regulativu, pravilno provesti inspekcijski nadzor te, kad je potrebno, sudjelovati u prekršajnim postupcima pred sudovima. Takav spoj vojnih, operativnih i inspekcijskih zadaća zahtijeva kontinuiranu obuku, specijalističko znanje i suradnju s tijelima državne uprave.

Upravo je u području nadzora ribarstva ta uloga posebno važna jer se zaštita živih morskih resursa ne može svesti samo na prisutnost na moru nego zahtijeva sustavno praćenje ribolovnih aktivnosti i dosljednu primjenu propisa. Pripadnici Obalne straže u suradnji s ribarskim inspektorima i drugim mjerodavnim službama nadziru zakonitost ribolova, provjeravaju poštovanje propisanih mjera i ograničenja te sudjeluju u otkrivanju i sankcioniranju nezakonitih aktivnosti. Time ne pridonose samo očuvanju ribljeg fonda i morskog ekosustava nego i zaštiti ribara koji posluju u skladu s propisima, kao i dugoročnoj održivosti hrvatskog ribarstva.

ZAKONSKE OVLASTI I MEĐURESORNA SURADNJA

Komodor Milan Blažević ističe kako je zakonski definirana posebnost Obalne straže ono što je razlikuje od ostalih sastavnica Hrvatske ratne mornarice. "Naši su pripadnici mornari koji rade na brodovima i imaju sve zadaće i obveze kao i ostali pripadnici Hrvatske ratne mornarice i Oružanih snaga. Međutim, ono što imamo mi, a drugi nemaju, jest Zakon o Obalnoj straži, kojim su nam propisane i posebne zadaće, među ostalim i nadzor ribarstva", objašnjava zapovjednik Obalne straže.

Obavljanje ribarskog nadzora dio je zakonskih obveza Obalne straže, a ne samo povremena pomoć drugim institucijama. Kako bi njezini pripadnici mogli učinkovito provoditi te poslove, polaze odgovarajuće edukacije na nacionalnoj razini i razini Europske unije te stječu potrebna znanja za nadzor različitih oblika ribolova i primjenu propisa koji uređuju iskorištavanje morskih bioloških resursa.

Važan dio sustava čini međuresorna suradnja. Zakonom o Obalnoj straži propisana je koordinacija s drugim državnim tijelima koja na moru provode nadzor i štite prava i interese Republike Hrvatske. U tom sustavu sudjeluju, uz ostale: Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i ribarstva; Ministarstvo unutarnjih poslova i Državni inspektorat, uz druga tijela ovisno o području djelovanja.

Kapetanica korvete Viktorija Šitum-Buljac, časnica za koordinaciju u Obalnoj straži, objašnjava da se suradnja organizira kroz sustav središnje koordinacije i njezina stručnog tijela, kojim predsjedava zapovjednik Obalne straže. Stručno tijelo priprema operativne prijedloge i planove, usklađuje aktivnosti uključenih institucija te prati provedbu dogovorenih zadaća. "Važno je da na temelju suradnje s ostalim tijelima provodimo učinkovit nadzor i zaštitu prava i interesa Republike Hrvatske na moru", naglašava kapetanica korvete.

Takav način rada omogućuje da se, primjerice, ribarski inspektori ukrcaju na plovilo Obalne straže i nadzor prove-

Obavljanje ribarskog nadzora dio je zakonskih obveza Obalne straže, a ne samo povremena pomoć drugim institucijama

Potreba za nadzorom posebno dolazi do izražaja tijekom turističke sezone, kad raste potražnja za ribom, a time i pritisak na morske resurse

U zadnjih pet godina ovlaštene osobe Obalne straže provele su 1716 inspekcijskih nadzora morskog ribarstva, pokrenuta su 334 prekršajna postupka, a izrečene novčane kazne iznosile su ukupno 153.000 eura

du zajednički s njezinim ovlaštenim pripadnicima. Svaka institucija pritom postupuje u okviru svojih ovlasti, ali zajedničko djelovanje omogućuje bolju uporabu ljudstva, plovila te raspoloživih resursa.

“To je ujedno i ušteda svih resursa. Umjesto da svako tijelo izlazi na more zasebno, više predstavnika različitih tijela može sudjelovati u zajedničkoj akciji”, objašnjava kapetanica korvete Šitum-Buljac.

OD PLANIRANIH NADZORA DO POSTUPANJA PO DOJAVAMA

Ribarski nadzor provodi se prema unaprijed utvrđenim planovima, ali Obalna straža mora biti spremna reagirati i na dojavu o mogućim nezakonitim aktivnostima. One mogu pristizati različitim kanalima, uključujući elektroničku poštu i aplikaciju Trapula, putem koje građani mogu prijaviti sumnju na nezakonit ribolov, među ostalim i anonimno.

Svaka se dojava razmatra i procjenjuje, nakon čega se odlučuje o daljnjem postupanju. Ovisno o njezinu sadržaju i složenosti slučaja, mogu se planirati dodatne aktivnosti ili uključiti druga mjerodavna tijela.

Komodor Blažević naglašava da su planske aktivnosti i dalje temelj djelovanja jer omogućuju sustavan nadzor, učinkovito raspoređivanje snaga i praćenje rezultata. Dojave su važan dodatni izvor informacija, posebno kad upućuju na područja ili načine nezakonitog ribolova koji zahtijevaju ciljano djelovanje.

Iskustvo pripadnika Obalne straže pritom ima važnu ulogu u otkrivanju nedopuštenih ribolovnih alata. Nezakonito postavljene vršce, parangali i drugi alati ne moraju uvijek biti lako uočljivi. Njihovi vlasnici ponekad ih postavljaju na skrovitim lokacijama ili ih pokušavaju prikriti, zbog čega otkrivanje zahtijeva poznavanje terena, iskustvo u plovidbi i dobro poznavanje načina korištenja takvih alata.

Posebno je zahtjevno pronalaženje i uklanjanje neoznačenih ribolovnih alata. Njihovo izvlačenje iz mora uređeno je zakonskim propisima, a nakon pronalaska sastavlja se zapisnik i evidentira lokacija na kojoj su zatečeni. Postupanje s takvim alati-

ma razlikuje se od postupanja s alatima poznatih vlasnika koji su oduzeti u prekršajnom postupku.

ZAŠTITA ZAKONITIH RIBARA I OČUVANJE RIBLJEG FONDA

Suzbijanje nezakonitog ribolova nije važno samo zbog provedbe zakona nego i zbog zaštite gospodarskih interesa zakonitih ribara. Oni ulažu u plovila i opremu, zapošljavaju djelatnike, pribavljaju potrebne dozvole i podmiruju propisane obveze. Nezakoniti izlov, s druge strane, može narušiti tržišne odnose i ugroziti održivost ribolovnih resursa o kojima ovisi njihovo poslovanje. "Mi smo tu da zaštitimo i državu i njih", poručuje komodor Blažević govoreći o ulozi Obalne straže u zaštiti zakonitih ribara.

U tom kontekstu važni su ciljani nadzori područja na kojima se bilježe nepravilnosti i nezakonito postavljanje ribolovnih alata. Kao primjer uspješnog djelovanja navodi se pronalazak i izvlačenje oko 400 vrša za škampe u Velebitskom kanalu, kao i akcije na području Hvara i Brača, u kojima su pronađeni različiti ribolovni alati. Takve aktivnosti imaju i preventivni učinak. Vidljivost nadzora i dosljedno postupanje mogu odvratiti počinitelje od ponavljanja prekršaja te povećati povjerenje zakonitih ribara u institucije koje su zadužene za zaštitu njihova poslovanja. Potreba za nadzorom posebno dolazi do izražaja tijekom turističke sezone, kad raste potražnja za ribom, a time i pritisak na morske resurse. U tom su razdoblju izazov različiti oblici nezakonitog ribolova, uključujući noćni podvodni ribolov i nedopuštenu uporabu ribolovnih alata. Obalna straža stoga mora prilagođavati aktivnosti okolnostima na terenu, zadržavajući pritom kontinuitet planiranog nadzora.

Važno je područje njezina djelovanja i nadzor ribolova u zaštićenim područjima. Primjer je Jabučka kotlina, područje važnih ribljih staništa koje ima ključnu ulogu u obnovi ribljih populacija. U suradnji s drugim ovlaštenim tijelima Obalna straža sudjelovala je u nadzoru tog područja, prije svega radi sprečavanja ulaska plovila koja bi nedopuštenim ribolovom mogla ugroziti morski ekosustav. Zaštita takvih područja pokazuje da ribarska inspekcija nije usmjerena

isključivo na otkrivanje pojedinačnih prekršaja. Njezin je širi cilj očuvati uvjete za dugoročnu obnovu ribljeg fonda, što je preduvjet održivog ribarstva.

NADZOR NA MORSKIM GRANICAMA

Kad je riječ o ribarskim plovilima drugih članica Europske unije, postupanje se provodi i u okviru zajedničkog europskog sustava nadzora. Ako se utvrde nepravilnosti na plovilu koje pripada drugoj članici, zapisnici i relevantna dokumentacija dostavljaju se njezinim mjerodavnim tijelima, koja potom postupaju u skladu sa svojim propisima i obvezama koje proizlaze iz prava Europske unije.

Obalna straža sudjeluje i u nadzoru izlova plavoperajne tune, uključujući aktivnosti izvan Jadrana. Njezini ovlašteni pripadnici nerijetko surađuju s europskim inspektorima i predstavnicima drugih zemalja prilikom nadzora ribolovnih aktivnosti na Sredozemlju. Takav angažman pokazuje da ribarski nadzor nije ograničen samo na hrvatske luke i priobalje. Zaštita ribljeg fonda i zakonitosti ribolova zahtijeva suradnju među državama, posebno kod vrsta za koje vrijede posebni režimi upravljanja, kvote i ograničenja izlova.

INSPEKCIJSKI NADZOR NE ZAVRŠAVA POVRATKOM U LUKU

Jedan od najzahtjevnijih dijelova posla počinje nakon što ovlaštene osobe na moru utvrde nepravilnost. Inspekcijski nadzor zahtijeva precizno utvrđivanje činjeničnog stanja, pravilnu primjenu propisa i izradu zapisnika koji mora sadržavati sve relevantne okolnosti slučaja. Upravo je dokumentiranje zatečenog stanja temelj daljnjeg postupanja. Zapisnik, podaci o pronađenim alatima i drugi prikupljeni dokazi mogu postati ključni u prekršajnom postupku. Stoga je važno da svaki korak bude proveden stručno i u skladu sa zakonom.

Dražena Šerić, viša savjetnica u Odsjeku za koordinaciju i pravne poslove, te bojnica Ljiljana Stojan, časnica za pravne poslove u tom Odsjeku, objašnjavaju kako se postupanje nastavlja nakon inspekcijskog nadzora. Ovlaštene osobe Obalne straže obavljaju nadzor na moru, sastavljaju zapisni-

PEDESET GODINA BRODA SB 73 FAUST VRANČIĆ

Pedeset godina plovidbe, spasilačkih zadaća i sudjelovanja u zaštiti Jadrana obilježio je brod Obalne straže Republike Hrvatske SB 73 Faust Vrančić, koji je od početka svoje službe do danas prošao kroz različite uloge, prateći potrebe pomorstva i sigurnosti na moru. Brod je izgrađen 1976. godine, a u službu je ušao pod oznakom PS-12 i imenom Spasilac. Njegova prvotna namjena bila je spašava-

nje podmorničara i podmornica, a bio je opremljen i za ronilačke radove te gašenje požara na brodovima. U sastav Hrvatske ratne mornarice ušao je 1991., a od 2008. u sastavu je Obalne straže Republike Hrvatske.

Tijekom desetljeća službe brod Faust Vrančić sudjelovao je u brojnim zadaćama: od traganja i spašavanja na moru i pružanja pomoći ugroženim plovilima do

međunarodnih aktivnosti, morskih istraživanja i djelovanja u zaštiti okoliša. Njegova važna uloga danas je i sudjelovanje u sprečavanju i sanaciji onečišćenja mora. Brod raspolaže specijaliziranom opremom za tu namjenu, a posada se redovito uvježbava za postupanje u slučaju ekoloških incidenata, uključujući postavljanje plutajućih brana i prikupljanje onečišćenih voda.

OBIJEŽENA 19. OBLJETNICA OBALNE STRAŽE RH

U vojarni "Admiral flote Sveto Letica-Barba" u Splitu svečano je obilježena 19. obljetnica Obalne straže Republike Hrvatske. Istaknuti su rezultati u zaštiti prava i interesa Republike Hrvatske na moru, provedbi akcija traganja i spašavanja te čuvanju sigurnosti i čistoće Jadrana. Zapovjednik Obalne straže komodor Milan Blažević istaknuo je kako su profesionalnost, spremnost i zajedničko djelovanje temelj uspješnog izvršavanja zadaća.

"Naša primarna misija – zaštita prava i interesa Republike Hrvatske na moru – svakodnevni je test

spremnosti, izdržljivosti i domoljublja koji vi, dragi mornari, dočasnici i časnici, prolazite s najvišim ocjenama. Iza svake plovidbe i svake prijedene nautičke milje stojite isključivo vi i vaše osobno odricanje", poručio je komodor.

Na svečanosti su pripadnicima koji su protekle godine ostvarili natprosječne rezultate uručene pohvale i nagrade. Zapovjednik je pritom naglasio važnost svakodnevnog rada, specijalističke obuke i natjecanja u mornaričkim vještinama te zahvalio pripadnicima i njihovim obiteljima na predanosti i podršci.

ke i, kad su ispunjeni propisani uvjeti, oduzimaju predmete. Dokumentaciju potom dostavljaju ovlaštenim osobama koje komuniciraju sa strankama, pripremaju obvezne prekršajne naloge i optužne prijedloge te vode daljnje postupanje. Ako stranka podnese prigovor, predmet se zajedno s cjelokupnim spisom dostavlja sudu na odlučivanje. Pripadnici Obalne straže koji su proveli nadzor mogu biti pozvani na sud kao svjedoci ili predstavnici tužitelja. Na sudu objašnjavaju okolnosti utvrđene na terenu i način na koji je proveden inspekcijski postupak. "Najvažnije je da u inspekcijskom zapisniku činjenični opis bude napisan točno onako kako je stanje zatečeno", ističu sugovornice.

Poseban postupak primjenjuje se na oduzete ribolovne alate. Alati nepoznatih vlasnika, ako se ne može utvrditi komu pripadaju, evidentiraju se i objavljuju na oglasnoj ploči Ministarstva obrane tijekom propisanog roka od 15 dana. Čuvaju se u za to predviđenim prostorima u vojarnama u Puli i Splitu, a potom se, u skladu s propisima, neškodljivo uništavaju.

S druge strane, alati poznatih vlasnika koji su pravomoćnom odlukom trajno oduzeti mogu se predati mjerodavnim tijelima radi organiziranja javne dražbe ako je njihova prodaja zakonski dopuštena. Alati koji ne zadovoljavaju propisane uvjete za uporabu ne mogu se ponovno staviti u promet na način koji bi omogućio njihovo nezakonito korištenje.

STATISTIKA JE SAMO DIO ŠIRE SLIKE

Brojčani pokazatelji daju konkretnu sliku opsega posla. U zadnjih pet godina ovlaštene osobe Obalne straže provele su 1716 inspekcijskih nadzora morskog ribarstva, pokrenuta su 334 prekršajna postupka, a izrečene novčane kazne iznosile su ukupno 153.000 eura. Iza tih brojeva stoje sati provedeni na moru, nadzori ribarskih plovila i alata, prikupljanje dokaza i zahtjevan administrativno-pravni posao koji se nastavlja i nakon povratka brodova u luke.

Ipak, navedeni iznosi ne prikazuju nužno cjelokupne financijske posljedice utvrđenih nepravilnosti. U pojedinim slučajevima, osim novčanih kazni, može se razmatrati i naknada štete nastale nezakonitim ribolovom. Njezina se vrijednost utvrđuje u skladu s propisanim kriterijima, uključujući vrstu i količinu ribe, a o odgovornosti i konačnim posljedicama odlučuju mjerodavna tijela i sudovi.

Zbog toga se potencijalni iznosi štete ne mogu jednostavno pribrojiti već izrečenim kaznama. Dok sudski postupak ne

završi pravomoćnom odlukom, ishod pojedinog slučaja nije konačan.

STRUČNOST I KONTINUITET PRIPADNIKA KAO PREDUVJET UČINKOVITOG NADZORA

Unatoč važnosti nabrojanih zadaća, Obalna straža suočava se s izazovom zadržavanja specijalistički osposobljenih pripadnika. Ribarski inspektori moraju proći odgovarajuće edukacije i steći iskustvo, ali njihov profesionalni razvoj unutar Oružanih snaga može zahtijevati premještanje na drugo ustrojbeno mjesto, odlazak na školovanje ili prelazak na dužnost izvan Obalne straže. Time se gubi dio pripadnika u čije su osposobljavanje uloženi vrijeme i sredstva, a zamjena iskusnog inspektora zahtijeva dodatnu obuku i stjecanje praktičnog znanja. Problem je posebno izražen zbog složenosti propisa i specifičnosti nadzora koji se provodi u zahtjevnim uvjetima na moru.

Jedno od mogućih rješenja koje se prije razmatralo bilo je uvođenje modela vojnih specijalista za pojedina područja, čime bi se omogućio dugoročniji razvoj stručnjaka koji bi se primarno bavili ribarskim nadzorom, bez potrebe da zbog napredovanja nužno mijenjaju dužnost i napuštaju taj segment rada. Takav bi pristup mogao pridonijeti kontinuitetu znanja, boljoj iskoristivosti uloženi sredstava i stabilnosti sustava ribarskog nadzora. Istodobno je potrebno osigurati redovito stručno usavršavanje kako bi ovlaštene osobe mogle pratiti promjene nacionalnog zakonodavstva i propisa Europske unije.

Ostvarenje tog cilja zahtijevat će i daljnje ulaganje u modernizaciju i opremanje Obalne straže, ali i Hrvatske ratne mornarice u cjelini. Nova plovila, suvremeni sustavi nadzora i specijalizirana oprema ne bi bili važni samo za jačanje obrambenih sposobnosti i zaštitu nacionalnih interesa na moru nego i za učinkovitije suzbijanje nezakonitog ribolova, očuvanje ribljeg fonda te pravodobno otkrivanje i sprečavanje onečišćenja mora. Takva ulaganja pridonijela bi većoj operativnoj spremnosti, boljoj pokrivenosti hrvatskog akvatorija i bržem odgovoru na različite prijetnje, bilo da je riječ o ugrožavanju sigurnosti, nezakonitom iskorištavanju morskih resursa ili ekološkim incidentima. Ulaganje u sposobnosti Obalne straže stoga nije samo ulaganje u obranu i sigurnost države nego i u očuvanje Jadrana, njegovih prirodnih bogatstava i održivost djelatnosti koje o njima ovise.

PUKOVNIJA VOJNE POLICIJE

KORACI ZA

Šest pripadnika Vojne policije u 11 dionica tijekom 11 dana prešlo je 331 kilometar od Zagreba do Vukovara, odajući počast bojniku Alfredu Hillu, prvom zapovjedniku Satnije Vojne policije u Vukovaru, i svim žrtvama Domovinskog rata. Memorijalna hodnja ove je godine prvi put prošla Osijekom, a njezini sudionici na završnom su odredištu, Memorijalnom groblju žrtava Domovinskog rata u Vukovaru, odali počast poginulim hrvatskim braniteljima i civilima

TEKST Tomislav Vidaković // **FOTO** Josip Šeri

Iz vojarne "1. gardijske brigade Tigr - Croatia" u Zagrebu šest pripadnika Vojne policije krenulo je 6. listopada u sedam sati ujutro na put dug 331 kilometar. Tijekom 11 dionica, prolazeći kroz Dugo Selo, Ivanić-Grad, Voloder, Novsku, Novu Gradišku, Oriovac, Slavonski Brod, Strizivojnu, Ernestinovo i Osijek, nastavili su prema Vukovaru, kamo su stigli u jutarnjim satima 16. listopada. Na kraju svake dionice sudionici su paljenjem svijetla kod spomenika hrvatskim braniteljima odavali počast poginulima u Domovinskom ratu. Ovogodišnja ruta bila je dulja od prošlogodišnje, kad su sudionici prešli 307 kilometara, a najveća je promjena bila prolazak Osijekom umjesto Vinkovcima.

"Ove godine hodnja je duga 331 kilometar, što je puno više u odnosu na prošlu. Promijenili smo rutu i umjesto preko Vinkovaca išli smo preko Osijeka. Željeli smo odati počast i braniteljima koji su branili Osijek i ovo područje Slavonije, kao i svim žrtvama koje su bile na ovom području", objasnila je natporučnica Katarina Raiz. Dodala je kako promjena rute ne znači da se sudionici sljedeće godine neće vratiti na Vinkovce, nego da je ovogodišnji prolazak Osijekom bio prilika za odavanje počasti braniteljima i žrtvama iz tog kraja.

SVAKI KILOMETAR U ČAST POGINULIMA

Memorijalna hodnja ove je godine održana peti put. Nosi ime Alfreda Hilla, prvog zapovjednika Satnije Voj-

Memorijalna hodnja Alfred Hill više je od vojnog izazova. Ona je izraz zahvalnosti, zajedništva i trajne povezanosti s ljudima koji su branili Hrvatsku

Ustrajnost šesterice sudionika, podrška lokalnih sredina i uključivanje vojnih veterana potvrđuju da se sjećanje na Domovinski rat ne čuva samo riječima i komemoracijama nego i djelima

ne policije Vukovar, koji je poginuo 16. listopada 1991. braneći položaje na Sajmištu. Hill je zapamćen kao zapovjednik koji je dijelio opasnost sa suborcima i nije napuštao položaje ni u najtežim trenucima obrane opkoljenog grada. Poginuo je s 35 godina, a njegovo ime danas nosi Nastavno središte za obuku Vojne policije Oružanih snaga Republike Hrvatske.

Hodnja u njegovu čast zato nije samo podsjetnik na život i žrtvu jednog zapovjednika nego i način čuvanja sjećanja na sve pripadnike hrvatskih obrambenih snaga i civile koji su stradali u Domovinskom ratu. Za sudionike hodnje fizički napor ima dublji smisao – svaki prijeđeni kilometar izraz je zahvalnosti onima koji su omogućili život u slobodnoj Hrvatskoj.

"Žrtva za Vukovar, za naše branitelje – to je najmanje što možemo učiniti za njih", rekao je narednik Rudolf Bahmec, koji je i ove godine sudjelovao na hodnji. Pripremajući se za dug put, naučio je i kako se bolje nositi s fizičkim izazovima. Nakon prošlogodišnjih problema sa žuljevima, stečeno mu je iskustvo uvelike pomoglo.

"Svaki pet do šest kilometara mijenjao sam čarape. Ponio sam 12 pari i to je u mom slučaju bio savršen recept da prijedem sav taj put, a da mi noge izdrže i da ne dobijem žuljeve", rekao je.

ZAJEDNIŠTVO KOJE OLAKŠAVA NAPOR

Duge dionice, umor i bolovi sastavni su dio ovakvog pothvata, no sudionici ističu da ih kroz hodnju nose međusobna podrška i srdačan doček ljudi u mjestima kroz koja prolaze. "Po putu je bilo izazova, bilo je teško, noge su boljale, ali kamo god dođemo, ljudi nas lijepo dočekaju. Udruge, branitelji, svi su oduševljeni, pozdravljaju nas na ulici sa smiješkom. A kad nas djeca vide i uzvikuju: "Vojska, vojska!" to je nešto predivno", rekla je natporučnica Raiz. Posebno joj je značila dionica kroz Osijek jer je iz tog grada. Istaknula je da susret s ljudima i njihova podrška daju dodatnu snagu sudionicima i pokazuju koliko zajednica cijeni takav način odavanja počasti.

"Međusobno se hrabrimo i pomažemo jedni drugima. Netko ima lakši, netko teži dan, nekome je jedna dionica lakša, drugomu teža. Ali svaki je korak lakši kad vidiš da te ljudi

prihvaćaju i da im je drago što radiš nešto takvo", dodala je Raiz.

Za desetnika Milana Gaću iz Imotskog, kojem je ovo bila prva Memorijalna hodnja, nije bilo dvojbe u vezi sa sudjelovanjem. "Kad sam napokon dobio priliku napraviti nešto za žrtve Vukovara, ali i Domovinskog rata, obleručke sam je prihvatio. Sad adrenalin počinje sve više raditi jer je ovo zadnja dionica, blizu smo Vukovara, noćna je hodnja i emocije rade svoje", rekao je.

"Naporno je, ali dobro ide. Lijepa smo ekipa, super se slažemo i potičemo jedni druge. Zna se zbog čega ideš – izraziti zahvalnost za žrtvu

Od Zagreba do Vukovara, 331 kilometar u 11 dionica – za Alfreda Hilla, za sve poginule branitelje i civile te za slobodu koju su svojim životima izborili

i sve što su dali ljudi koji su živote položili za slobodnu Hrvatsku. Mi ćemo im zahvaliti na ovakav način", rekao je Gaće te dodao da, bude li u mogućnosti, namjerava sudjelovati i sljedećih godina.

EMOCIJE NA ZADNJOJ DIONICI

Posebno je snažne emocije hodnja pobudila natporučniku Zdravku Čavloviću, bivšem pripadniku 66. bojne Vojne policije, koji je već 12 godina u mirovini. Kao član Udruge ratnih veterana 66. bojne Vojne policije – Cobra uključio se u hodnju zahvaljujući suradnji veterana s današnjim pripadnicima Vojne policije. Prošle je godine prešao prvih nekoliko dionica i zadnju, a ove godine zadnjih pet. U dvije je godine tako prešao cijelu trasu Memorijalne hodnje.

"Iskreno, za mene je ovo jako teško, ne toliko fizički koliko emotivno, pogotovo na zadnjoj dionici, noću, dok se približavamo Vukovaru. Sjećanja dolaze, vrte se filmovi u glavi, nadiru sjećanja na sve što smo prošli i što su prošli branitelji u Vukovaru. Uistinu je posebno doživjeti sve to", rekao je Čavlović.

Njegovo sudjelovanje pokazuje kako hodnja povezuje dje-latne pripadnike Oružanih snaga i vojne policajce koji su završili službu, ali i dalje osjećaju pripadnost postrojbi i njezinoj tradiciji. Hodnja tako postaje prostor susreta generacija koje povezuje zajedničko iskustvo, poštovanje prema poginulima i odgovornost da se njihova žrtva ne zaboravi.

CILJ JE SJEĆANJE KOJE TRAJE

Dolazak na Memorijalno groblje žrtava Domovinskog rata u Vukovaru u jutarnjim satima 16. listopada označio je završetak 331 kilometar dugog puta, ali ne i svrhe zbog koje je hodnja pokrenuta. Završno odredište simbolično je vratilo sudionike u grad u kojem je Alfred Hill branio suborce i položio život.

Tijekom 11 dionica sudionici nisu svladavali samo kilometre i fizički napor. U svakom mjestu kroz koje su prolazili podsjećali su na žrtvu hrvatskih branitelja i civila, a paljenjem svijeća čuvali uspomenu na one koji se nisu vratili svojim obiteljima.

NATJECA OBILJEŽAVA

An aerial photograph of a large, green, grassy field used for military training. In the upper left, there are several small, rectangular metal frames, possibly for target practice. A dirt path runs diagonally from the top right towards the center. In the middle left, a group of soldiers in camouflage uniforms are gathered around a small, dark-colored tent. To their right, there is a wooden bench or platform. Further down, another group of soldiers is standing near a larger, light-colored tent. In the bottom right, a large, curved metal frame, possibly for a goal or a large target, is visible. The overall scene depicts a busy training area.

ZOD HKoV-A

TEKST Domagoj Vlahović // FOTO Tomislav Brandt, Goran Resovac

NJE KOJE NARAŠTAJ

NAJBOLJE ROČNICE I ROČNICI NA TEMELJNOM VOJNOM OSPOSOBLJAVANJU JOŠ SU SE JEDNOM OGLEDALI NA ZAHTJEVNOJ STAZI U VOJARNI "123. BRIGADE HV" U POŽEGI. PRESTIŽNE NASLOVE POBJEDNIKA OSVOJILI SU LUCIJA BORAS I MARIN DELAČ

Na svečanosti proglašenja najboljih ročnika 3. naraštaja temeljnog vojnog osposobljavanja, brigadir Zlatko Radočaj jednostavno je opisao natjecanje koje je dovelo pobjednicu i pobjednika do prestižnih naslova. "Ovo je vrhunac TVO-a", rekao je zapovjednik Središta za obuku pješništva i oklopništva Zapovjedništva za obuku i doktrinu Hrvatske kopnene vojske. I treće izdanje natjecanja, održano 14. listopada, organizirala je Bojna za temeljno vojno osposobljavanje, ustrojstvena cjelina koja djeluje u okviru Središta i ključna je postrojba za obuku ročnica i ročnika. I još su neke stvari ostale nepromijenjene u odnosu na prva dva izdanja: poprište u vojarni "123. brigade HV" u Požegi te staza s 15 radnih točaka, koju su natjecatelji trebali prijeći i svladati u što kraćem vremenu. Tako su u samo nekoliko minuta pokazali znanje, sposobnosti i psihofizičku spremnost stečene na TVO-u, a svojevrstan temelj bili su rezultati koje su ostvarili uoči natjecanja na pismenom ispitu i provjeri motorike.

PETA SATNIJA OJAČALA KONKURENCIJU

Nastupile su četiri ročnice i 12 ročnika, a novina je da su u potonjoj konkurenciji prvi put nastupili i ročnici iz 5. satnije, koji polaze temeljno vojno osposobljavanje u vojarni "5. gardijske brigade Slavonski sokolovi" u Vinkovcima. Uz njih, natjecali su se ročnici i ročnice iz 1. i 2. satnije (Požega), kao i ročnici iz 3. satnije (Slunj) te 4. satnije (Knin). Na prethodna su dva natjecanja pobjede u muškoj konkurenciji odnijeli domaćini, tj. pripadnici satnija smještenih u Požegi. Taj početni niz prekinuo je Marin Delač (25) iz Perušića, ročnik 3. satnije, koji je prvi put odnio pobjednički pehar na poligon "Eugen Kvaternik" kod Slunja. Već nakon pismenog testa i motorike imao je vodeću poziciju, a time i ulogu favorita, koju je opravdao na stazi. Drugo mjesto i potpuni trijumf za Slunjane osvojio je njegov kolega iz satnije Jakov Prpić, a treći je bio Luka Lulić iz 4. satnije iz Knina. "Čekam da me netko uštigne, da se ne pokaže da spavam i sanjam", rekao je Marin, koji je stazu opisao kao vrlo, vrlo zahtjevnu. "Sve skupa otežavali su stres i adrenalin, no sve je prošlo dobro", dodao je pobjednik. Komentirajući temeljno vojno osposobljavanje, izrazio je uvjerenje da bi svaki mladi čovjek u životu trebao proći takvu vrstu obuke zbog ozbiljnosti, discipline te načina koračanja kroz život.

TO VIŠE NIJE SLUČAJNO

Najbolja u ženskoj konkurenciji bila je Lucija Boras (18) iz Metkovića, ročnica požeške 2. satnije, koja je oduševila sve gledatelje iznimno srčanim nastupom. "Vjerojatno ne bih ni nastupila da nije bilo mogeg instruktora koji me je nagovorio. Bilo je jako emotivno, proplakala sam cijelu stazu. Bilo je i teško, ali dosta smo se pripremali i psihički i fizički. I ne mogu reći da nisam razmišljala o pobjedi", rekla je Lucija na pobjedničkoj ceremoniji. Iza nje su ostale također izvanredne Mihaela Bariša i Hana Komes, obje iz 1. satnije.

U samo nekoliko minuta svaki je od sudionika natjecanja pokazao znanje, sposobnosti i psihofizičku spremnost stečene na TVO-u

Komentirajući temeljno vojno osposobljavanje, pobjednik ovogodišnjeg natjecanja Marin Delač izrazio je uvjerenje da bi svaki mladi čovjek u životu trebao proći takvu vrstu obuke zbog ozbiljnosti, discipline te načina koračanja kroz život

Naravno, vidim se u odori i u budućnosti, rekla nam je najbolja u ženskoj konkurenciji Lucija Boras. Pobjedu je posvetila svojim djedovima, koji su bili pripadnici OSRH

Na svim natjecanjima u prvom su planu ročnici. Međutim, nakon trećeg vrijedi istaknuti i jedno instruktorsko ime – desetnik Antonio Đurčević. Taj pripadnik Bojne za temeljno vojno osposobljavanje, inače poznat kao vrstan vojni i civilni sportaš, instruktor je svih dosadašnjih pobjednika u muškoj konkurenciji. "Jako sam vjerovao u sebe, najviše zbog njega koji me je hrabrio", rekao je Marin Delač. Slično su govorili i prijašnji pobjednici Damir Pastvečko (1. naraštaj) i Antonio Martić (2. naraštaj). Oni su bili pripadnici satnija smještenih u Požegi, pa se možda i moglo reći da domaći teren utječe na rezultat. Međutim, Đurčević je u međuvremenu privremeno premješten na Slunj i ondje se prihvatio obuke ročnika 3. satnije. I sad je opet stajao uz pobjednika, što ne može biti slučajno. "Vrhunske uvjete za pripremu imali smo i na Slunju, a znam kakvo je natjecanje i kakva je staza u Požegi. Stvar je u predanosti radu. Morate biti jednako posvećeni svim ročnicima, ali i prepoznati one najbolje, koji se brzo istaknu," rekao je desetnik za Hrvatski vojnik.

VIDIM SE U ODORI

Zanimljivo je da oboje pobjednika i nakon TVO-a želi ostati u Hrvatskoj vojsci. Marin priželjkuje postati izvidnik ili operater dronova, a kao Ličanin, otkrio nam je i najdražu postrojbu – Motoriziranu bojnu Vukovi Gardijske mehanizirane brigade. "Naravno, vidim se u odori i u budućnosti", rekla nam je Lucija. Pobjedu je posvetila svojim djedovima, koji su bili pripadnici OSRH. Jedan je, nažalost, preminuo.

"Nemojte zaboraviti lijepe trenutke koje ste prošli u protekla dva mjeseca", poručio je brigadir Radočaj ročnicima na kraju natjecanja. Još jedan naraštaj završio je obuku, a vrlo brzo dolazi idući. No, svaki od njih ima svoje posebne priče. Jedna koja je uvijek posebna, ona pobjednička, svakako je završno natjecanje.

ČUVANJE SJEĆANJA NA DOMOVINSKI RAT

HKoV/GMBR

**U povodu obilježavanja 35. obljetnice
obrane Novog Farkašića, pripadnici
2. mehanizirane bojne Gromovi
Gardijske mehanizirane brigade
Hrvatske kopnene vojske proveli su
pješačku hodnju od Petrinje do
tog mjesta na obali Kupe**

TEKST I FOTO Domagoj Vlahović

Pod punom vojničkom opremom i s pješačkim naoružanjem, oko dvije stotine Gromova prešlo je rutu dugu više od 15 kilometara, od matične vojarne "Pukovnik Predrag Matanović" do spomen-obilježja poginulim braniteljima u Novom Farkašiću. U tom je mjestu na desnoj obali Kupe 18. listopada 1991. vođena jedna od ključnih bitaka Domovinskog rata. Mještani Novog Farkašića i pripadnici 1. pješačke bojne Crne mambe 2. gardijske brigade Gromovi hrabro su se suprotstavili teško naoružanom i nadmoćnijem neprijatelju i nanijeli mu težak poraz.

MLADI GROMOVI ČUVAJU TRADICIJU SLAVNIH GROMOVA IZ DOMOVINSKOG RATA

Zapovjednik 2. mehanizirane bojne Gromovi bojnik Mirko Muhek rekao je da hodnja nije bila jednostavna, ali svi koji su pošli iz vojarne su i stigli na cilj. "To nije ništa prema svemu što su 1991. prošli ratni Gromovi braneći zemlju od agresora. Ovdje su spriječili njegovo napredovanje prema Zagrebu te osigurali područje koje je poslužilo kao jedna od osnovica za oslobodilačku operaciju Oluja", istaknuo je zapovjednik te dodao da Bojna baštini slavnu tradiciju svojih prethodnika i da će tako ostati zauvijek.

Pozornik Matej Gugić rekao je da mu kao mladom pripadniku Gromova puno znači čuvanje tradicije. "Svoju budućnost vidim u vojsci, to je lijep poziv. Želim se razvijati kao profesionalni vojnik i jednog dana kao dočasnik. Ovakvi događaji dio su tog puta, zanimljivi su, hrvatski branitelji pričaju nam događaje iz rata", opisao je.

Gromove su na cilju hodnje u Novom Farkašiću dočekali predstavnici Udruge ratnih veterana 2. gardijske brigade "Gromovi" i Udruge ratnih veterana Domovinskog rata "Crne mambe". Ratni pripadnici Gromova i njihovi nasljednici zapalili su svijeće kod spomen-obilježja posvećenog poginulim braniteljima.

HVU

TEKST Ines Grossi

FOTO Međunarodna federacija sveučilišnog sporta (FISU)

OD BRAZILA D

Kadet skupnik Matej Rebić nastavlja nizati međunarodne sportske uspjehe. Nakon što je u lipnju u Brazilu osvojio brončanu medalju na Svjetskom studentskom prvenstvu u hrvanju, samo tri mjeseca poslije u Portugalu se ponovno popeo na svjetsko postolje

O PORTUGALA

O kadetu Mateju Rebiću već smo pisali u *Hrvatskom vojniku*. U svibnju smo predstavili njegov put od hrvačke reprezentacije do vojnog poziva. Priča je to o mladom sportašu koji uspješno povezuje kadetski život na Hrvatskom vojnom učilištu "Dr. Franjo Tuđman", studij Aeronautike modul Vojni pilot i dugogodišnju ljubav prema hrvanju. Mjesec dana nakon toga taj je put dobio novu veliku potvrdu, brončanu medalju na Svjetskom studentskom prvenstvu u hrvanju u Brasíliji. Sad se toj medalji pridružila još jedna svjetska bronca.

Portugalski grad Figueira da Foz bio je u rujnu domaćin Svjetskog studentskog prvenstva u sportovima na pijesku. Najbolji studenti sportaši natjecali su se u četiri discipline: hrvanju na pijesku, odbojci na pijesku, rukometu na pijesku i nogometu na pijesku. Rebić je hrvatske boje branio u hrvanju na pijesku u kategoriji do 70 kilograma.

U PORTUGAL NAKON SREBRA IZ SRBIJE

Važna provjera uoči Svjetskog prvenstva bila je 1. Euroliga u hrvanju na pijesku, održana 12. rujna u Velikom Gradištu u Srbiji. Hrvatski natjecatelji ondje su već pokazali da u novu međunarodnu disciplinu ulaze s velikim ambicijama. Muška ekipa, u kojoj je u kategoriji do 70 kilograma nastupio Rebić, osvojila je drugo mjesto, dok je ženska ekipa natjecanje završila kao treća. Bio je to odličan uvod u ono što je za nekoliko dana uslijedilo u Portugalu, u kojem je Rebić odradio pet borbi. "U grupnoj fazi ostvario sam pobjede protiv predstavnika Mađarske i Španjolske, a izgubio sam od predstavnika Moldavije. U polufinalu sam u zadnjim sekundama izgubio od domaćeg predstavnika, a zatim sam u borbi za treće mjesto pobijedio predstavnika Brazila", opisuje Rebić svoj put do još jednog svjetskog odličja.

PET HRVATSKIH PREDSTAVNIKA – PET MEDALJA

Rebićeva bronca dio je iznimnog rezultata cijele hrvatske reprezentacije. Nastupilo je pet hrvača i hrvačica i svi su osvojili medalje. Marijana Šumski postala je svjetska studentska prvakinja u kategoriji do 70 kilograma; Lana Nogić osvojila je srebro do 60 kilograma; u muškoj konkurenciji, uz Rebićevu broncu do 70 kilograma, Josip Harder osvojio je broncu u kategoriji do 80, a Nikola Cvetko srebro u kategoriji iznad 90 kilograma. Hrvatska je tako u ekipnom poretku muškaraca zauzela treće, a u konkurenciji žena drugo mjesto. Rezultat je to vredniji što hrvanje na pijesku zadnjih godina sve više razvija međunarodnu natjecateljsku strukturu, a hrvatski su predstavnici na velikoj svjetskoj studentskoj pozornici pokazali da pripadaju samom vrhu.

DVIJE SVJETSKE BRONCE U NEKOLIKO MJESECI

Za kadeta Mateja Rebića portugalska bronca ima dodatnu težinu. U samo nekoliko mjeseci osvojio je medalje na dva svjetska studentska prvenstva i u dvije različite hrvačke discipline. U lipnju je u Brazilu osvojio broncu u klasičnom hrvanju na strunjači u kategoriji do 72 kilograma, a u rujnu je rezultat ponovio na pijesku u kategoriji do 70 kilograma. Kad smo s njim razgovarali prije odlaska u Brazil, govorio je

Za kadeta Mateja Rebića portugalska bronca ima dodatnu težinu. U samo nekoliko mjeseci osvojio je medalje na dva svjetska studentska prvenstva i u dvije različite hrvačke discipline

kako mu je sport kroz godine donio disciplinu, ustrajnost, koncentraciju i sposobnost da nakon poraza ponovno ustane, osobine koje smatra važnim i za budući poziv vojnog pilota. Na pitanje što za njega znači predstavljati Hrvatsku i Hrvatsko vojno učilište, odgovorio je ponosno: "Odgovornost i čast."

Nakon nekoliko mjeseci i osvojene dvije svjetske medalje, njegove riječi dobivaju još veću težinu. Od strunjače u Brazilu do pijeska na portugalskoj obali, kadet skupnik Matej Rebić nastavlja potvrđivati da se iza rezultata ne krije samo sportski talent nego kontinuitet rada, disciplina i sposobnost da se u odlučujućem trenutku ponovno izide na borilište i pobijedi.

Na pitanje što za njega znači predstavljati Hrvatsku i Hrvatsko vojno učilište, odgovorio je ponosno da je to odgovornost i čast

Kadet skupnik Matej Rebić nastavlja potvrđivati da se iza rezultata ne krije samo sportski talent nego kontinuitet rada, disciplina i sposobnost da se u odlučujućem trenutku ponovno izide na borilište i pobijedi

VOJNOSTRUČNE TEME

Opisujući vojnu diplomaciju i vojne izaslanike kao instrumente nacionalnih obrambenih interesa, ovaj tekst ne nastoji ponuditi jedinstven model prema kojem bi se trebao ocjenjivati svaki vojni izaslanik. Namjera je skromnija: promisliti što toj dužnosti daje poseban smisao i zbog čega neposredna prisutnost vojnog profesionalca u drugoj državi i danas ima vrijednost

TEKST

brigadir Zdravko Barbarić,
načelnik Ratne škole "Ban Josip Jelačić"

Snaga države ne očituje se samo u brojnosti njezinih oružanih snaga, suvremenosti naoružanja ili visini obrambenog proračuna. Prepoznaje se i u sposobnosti razumijevanja međunarodnog sigurnosnog okružja, jasnog zastupanja vlastitih interesa, razvijanja odnosa s drugim državama te pravodobnog prepoznavanja promjena koje mogu utjecati na njezinu sigurnost i obranu.

U tom prostoru djeluje vojna diplomacija. Ona povezuje vanjsku politiku i obrambeni sustav, političku procjenu i vojnu stručnost, diplomatsko djelovanje i iskustvo vojne profesije. Jedan od njezinih prepoznatljivih bilateralnih nositelja jest vojni izaslanik – časnik koji u diplomatsko okružje unosi vojno znanje i iskustvo, a svoje zadaće ostvaruje diplomatskim sredstvima.

U međunarodnoj praksi koriste se različiti nazivi, među njima vojni izaslanik i izaslanik obrane. Razlike u nazivlju često odražavaju veličinu obrambenog sustava, organizacijski model države i širinu mandata koji se povjerava pojedinom predstavniku. Veće države u važnijim diplomatskim predstavništvima mogu imati više specijaliziranih vojnih i obrambenih izaslanika, dok manje države jednom vojnom izaslaniku češće povjeravaju širi vojni i obrambeni mandat.

Republika Hrvatska pripada potonjem modelu. Hrvatski vojni izaslanik predstavlja Oružane snage i obrambeni sustav, a može biti akreditiran i u više država. Njegovo djelovanje zato prirodno obuhvaća više od klasičnih vojnih pitanja: obrambenu politiku, razvoj sposobnosti, vojnu izobrazbu, međunarodnu suradnju, vježbe, posjete te druga područja u kojima se susreću obrambeni interesi dviju država.

OSTAJE VOJNIK

No smisao te dužnosti nije samo u njezinu formalnom opisu. Vojni izaslanik pripada dvama profesionalnim svjetovima. On je diplomat, ali ostaje vojnik. Mora razumjeti jezik i logiku diplomacije, ali zadržati sposobnost vojničke prosudbe; upoznati državu u kojoj djeluje dovoljno dobro da razumije njezine institucije, političku i vojnu kulturu i način odlučivanja, a istodobno ostati svjestan interesa i odgovornosti države koju predstavlja.

U tome se možda nalazi bit izraza **diplomat u odori**.

Vojni izaslanik djeluje na posebnoj granici vojne profesije. Dolazi iz sustava u kojem su zapovijed, hijerarhija i sposobnost uporabe sile nezaobilazni elementi djelovanja, a ulazi u prostor u kojem se učinak postiže ponajprije razgo-

Foto: Josip Kapi

AT U ODORI

vorom, strpljenjem, razumijevanjem i povjerenjem. Zato njegova dužnost otvara i šire pitanje vojne moći: Je li snaga države samo u sposobnosti djelovanja silom ili i u sposobnosti zaštite i ostvarenja svojih interesa prije nego što uporaba sile postane potrebna?

Takvo pitanje ne umanjuje važnost vojne sposobnosti. Podsjeća da snaga dobiva puni smisao tek kad je povezana s prosudbom o tome kad, kako i s kojim ciljem treba biti uporabljena. Odora pritom nije samo formalno obilježje statusa. Ona vojnom izaslaniku daje prepoznatljiv profesionalni identitet i povezuje ga s institucijom iz koje dolazi. Njegova pripremljenost, odmjerенost, način komunikacije, diskrecija i pouzdanost zato sudjeluju i u stvaranju slike Oružanih snaga kao i Republike Hrvatske.

U Ministarstvu obrane Republike Hrvatske tradicionalno se uoči božićnih i novogodišnjih blagdana održava godišnje primanje za članove Vojnodiplomatskog zbora akreditirane u Republici Hrvatskoj. Na fotografiji su izaslanici na primanju održanom 13. prosinca 2024.

Tekst ne nastoji ponuditi jedinstven model prema kojem bi se trebao ocjenjivati svaki vojni izaslanik. Države, mandati, bilateralni odnosi i profesionalna iskustva međusobno se razlikuju. Namjera je skromnija: promisliti što toj dužnosti daje poseban smisao i zbog čega neposredna prisutnost vojnog profesionalca u drugoj državi i danas ima vrijednost.

IZMEĐU PREDSTAVLJANJA I RAZUMIJEVANJA

Vojni izaslanik djeluje u sastavu veleposlanstva Republike Hrvatske i za svoj rad odgovara veleposlaniku kao šefu diplomatske misije. Istodobno ima posebno funkcionalno područje koje proizlazi iz njegova vojnog i obrambenog mandata.

Takva pozicija traži sposobnost promatranja istog pitanja iz više kutova. Vojna pitanja rijetko su samo vojna. Promjena obrambene strategije ima političko značenje; nabava naoružanja može imati gospodarsku, industrijsku i tehnološku dimenziju; vojna vježba može biti redovita aktivnost, ali i pokazatelj promijenjenih prioriteta ili savezničkih obveza. Posjet visokog obrambenog dužnosnika može istodobno biti vojnostručni događaj i dio šireg razvoja bilateralnih odnosa. Vojni izaslanik zato treba biti sposoban prepoznati voj-

VOJNOSTRUČNE TEME

Foto: Wikimedia Commons

Napoleon Bonaparte običavao je kao poslanike u strane zemlje slati vojne časnike. Jedan od njih bio je general Horace Sébastiani (na slici Jeana-Baptiste Guérina), koji će postati iznimno popularan u Osmanskom Carstvu

no značenje političkih odluka, ali i politički kontekst vojnih procesa. U tome je jedna od njegovih posebnih vrijednosti unutar veleposlanstva. Ukupnom razumijevanju države primateljice dodaje perspektivu čovjeka koji vojnu profesiju poznaje iznutra, a hrvatskom obrambenom sustavu približava političko, društveno i institucionalno okruženje u kojem se odluke druge države oblikuju.

Takva je sposobnost važna prije svega u suvremenom informacijskom okruženju. Strateški dokumenti, obrambeni proračuni, službene odluke i javne izjave danas su dostupni gotovo trenutačno. Dodatna vrijednost vojnog izaslanika zato nije samo u tome što se nalazi ondje gdje se neki događaj odvija. Ona je i u kontekstu koji njegova neposredna prisutnost može pružiti.

Dokument se iz Zagreba može pročitati jednako brzo kao iz Berlina, Praga ili druge prijestolnice. Iz njega, međutim, nije uvijek moguće razumjeti koliko je neka odluka stvarno važna, kakav odnos različite institucije imaju prema njezinoj provedbi ili postoji li razlika između javno izraženog političkog cilja i stvarnih institucionalnih mogućnosti.

Takve se nijanse razumiju postupno, kroz razgovore, ponovljene susrete, uspoređivanje izvora i preispitivanje vlastitih procjena. Upravo zato jedna od važnijih profesionalnih obveza

vojnog izaslanika jest razlikovati ono što zna od onoga što procjenjuje.

Činjenica nije isto što i zaključak, kao što informacija nije isto što i njezino značenje. Osobni dojam može biti vrijedan početak promišljanja, ali tek njegova provjera omogućuje odgovorniju procjenu.

U tome se susreću profesionalna lojalnost i osobna prosudba. Lojalnost prema instituciji ne traži od časnika da napusti vlastiti sud, nego da ga stavi u njezinu službu. Prosudba bez lojalnosti može prijeći u samovolju, dok se lojalnost bez prosudbe može svesti na potvrđivanje već oblikovanih stavova. Profesionalna odgovornost nalazi se između tih krajnosti. Vojni izaslanik može predlagati, povezivati, upozoravati i prepoznavati mogućnosti, ali konačne odluke pripadaju institucijama kojima su te ovlasti povjerene. Možda se njegov položaj može opisati jednostavnom slikom: može pomoći otvoriti vrata i objasniti što se nalazi iza njih, ali odluku hoće li se kroz njih proći donosi država.

Jasno razumijevanje te granice čuva vjerodostojnost dužnosti.

POVJERENJE KOJE PRETHODI POTREBI

Diplomacija počiva na institucijama, pravilima i službenim kanalima, ali djeluje kroz ljude. Iza kvalitetnih institucionalnih odnosa redovito postoji određena razina međusobnog poznavanja i profesionalnog povjerenja, a ono se ne može nametnuti dužnošću niti automatski proizlazi iz čina ili akreditacije.

Povjerenje se gradi postupno.

Nastaje kad sugovornik zna da će razgovor biti korektan, da će izrečena riječ biti prenesena odgovorno, da se diskrecija podrazumijeva i da osobna bliskost neće biti zamjena za institucionalnu odgovornost.

Vojni izaslanik zato tijekom mandata razvija odnose s ministarstvom obrane, oružanim snagama, vojnim učilištima,

Vojni izaslanik može biti akreditiran i u više država. Brigadir Alen Bigava je vojni izaslanik RH u Republici Poljskoj, a nerezidentno pokriva i Republiku Litvu

Foto: Ministarstvo vanjskih i europskih poslova

zapovjednim strukturama i drugim institucijama države primateljice. Važan dio njegova profesionalnog okruženja predstavlja i zajednica vojnih izaslanika drugih država.

To je specifična sredina u kojoj se susreću časnici različitih vojski, strateških kultura i nacionalnih interesa. Dije le sličnu vrstu službe i mnoge profesionalne izazove, ali svatko ostaje predstavnik vlastite države. Razgovor s kolegom može pomoći u razumijevanju događaja, ponuditi drukčiji pogled ili ukazati na okolnost koja iz vlastite perspektive nije bila dovoljno vidljiva. Profesionalna bliskost, međutim, ne može zamijeniti vlastitu procjenu.

Povjerenje ne znači nekritičko prihvatanje svega izrečenog, kao što ni profesionalna opreznost ne znači stalnu sumnju. U sposobnosti održavanja te ravnoteže pokazuje se diplomatska zrelost.

Iz profesionalnih odnosa mogu nastati i konkretne mogućnosti suradnje. Školovanje, stručni posjeti, razmjena instruktora, suradnja vojnih učilišta ili zajedničke aktivnosti često započinju razgovorom u kojem se prepozna zajednički interes. Vojni izaslanik tad može povezati odgovarajuće osobe i institucije i pomoći da se početna mogućnost jasnije oblikuje.

Slično vrijedi za pitanja obrambene industrije i razvoja sposobnosti. Njegova uloga nije komercijalno posredovanje, nego omogućavanje stručnog kontakta kad postoji legitiman obrambeni interes i potreba za međuinstitucionalnim povezivanjem.

No odnosi koje vojni izaslanik gradi ne bi smjeli ostati samo osobni kapital. Mandat pojedinca ograničen je, a odnosi među državama traju dulje od njega.

Zato je kontinuitet važna dimenzija službe. Nasljedniku nije dovoljno ostaviti popis osoba i institucija; potrebno je prenijeti razumijevanje odnosa, načina na koji pojedine institucije djeluju, tema koje zahtijevaju posebnu osjetljivost i prostora za daljnju suradnju.

Tako osobno iskustvo postupno postaje institucionalno znanje, a odnos

Vojni izaslanik pripada dvama profesionalnim svjetovima i u tome se možda nalazi bit izraza diplomat u odori

Ilustracija: Google Gemini AI

VOJNOSTRUČNE TEME

koji je započeo između pojedinaca može postati trajnija povezanost dviju institucija.

KAD SE OKOLNOSTI PROMIJENE

Najveći dio rada vojnog izaslanika odvija se u redovitim okolnostima. Upravo tad postoji vrijeme za upoznavanje ljudi i sustava, razvoj suradnje i stvaranje profesionalnih odnosa.

Foto: U.S. Naval Heritage Command; detalj fotografije

Vojnodiplomatski mandati mogu biti i dramatični: Henri Harold Smith-Hutton (1901. – 1977.) bio je američki pomorski ataše u Japanu u vrijeme napada na Pearl Harbor. Bio je zarobljen i interniran u Japanu prvih šest mjeseci rata, a potom repatriiran u SAD neutralnim brodom MS Gripsholm

Priprema za vojnodiplomatsku dužnost ne može biti svedena na protokol i administrativne postupke. Ključni su stoga procesi izobrazbe poput međunarodnog Tečaja obrambene diplomacije, koji se provodi na Hrvatskom vojnom učilištu "Dr. Franjo Tuđman"

Njihova se dodatna vrijednost često pokaže tek kad se pojavi poteškoća.

To ne mora biti velika politička ili sigurnosna kriza. Ponekad se radi o administrativnoj zapreci, promjeni programa, problemu tijekom školovanja, vježbe, posjeta ili tranzita. Formalni kanali tad i dalje postoje, ali poznavanje sustava i ljudi može pomoći da se pitanje pravodobno usmjeri prema odgovarajućoj razini.

Slično vrijedi i za situacije koje uključuju hrvatske vojne osobe u državi akreditacije. Ako se tijekom školovanja, vježbe ili druge aktivnosti pojavi zdravstveni, prometni ili administrativni problem, vojni izaslanik može pridonijeti koordinaciji veleposlanstva Republike Hrvatske, domaćih institucija i hrvatskog obrambenog sustava. Korisno je zato da raspolaže osnovnim informacijama o važnijim hrvatskim vojnim aktivnostima na području svoje akreditacije kako bi, bude li potrebno, mogao djelovati unutar vlastitog mandata.

U ozbiljnijim sigurnosnim krizama ta uloga dobiva dodatnu težinu. Razdoblja napetosti povećavaju mogućnost pogrešnog tumačenja, pa rutinska vojna aktivnost ili javna izjava mogu dobiti značenje koje im nije bilo namijenjeno. Profesionalna komunikacija neće ukloniti političke razlike, ali može smanjiti prostor za nesporazum i pogrešnu procjenu. Tu se možda najjasnije vidi vrijednost odnosa izgrađenih u miru.

Povjerenje se teško može početi graditi u trenutku kad je već potrebno.

U tom smislu vojna diplomacija ima i preventivnu vrijednost premda je njezin doprinos takvoj prevenciji teško mjerljiv. Razgovor koji je spriječio nesporazum ne ostavlja jednak trag

Foto: Hrv / I. Šarec

kao problem koji je eskalirao, a odnos koji je omogućio brzo objašnjenje možda nikad neće postati vidljiv izvan uskog kruga ljudi koji su u njemu sudjelovali. Dio vrijednosti diplomacije upravo je u tome što se njezin uspjeh ponekad očituje i u onome što se nije dogodilo.

IZMEĐU DVIJU OBRAMBENIH STVARNOSTI

Vojni izaslanik fizički djeluje izvan zemlje, ali njegov profesionalni oslonac ostaje matični obrambeni sustav. Bez te povezanosti ni najbolji odnosi u državi primateljici ne mogu ostvariti puni učinak.

Ta je veza dvosmjerna. Vojni izaslanik Hrvatskoj prenosi razumijevanje države primateljice, njezinih obrambenih prioriteta, institucija i mogućnosti suradnje, dok prema državi primateljici zastupa hrvatske stavove i interese te pomaže povezati odgovarajuće institucije.

Za to su potrebni jasni prioriteti i odgovarajuća stručna potpora.

Posebno u modelu u kojem jedna osoba može biti odgovorna za širok raspon obrambenih pitanja i više država, nije realno očekivati jednaku stručnu dubinu u svakom području. Jedna od profesionalnih sposobnosti vojnog izaslanika zato je i prepoznati kad treba uključiti stručnjaka iz odgovarajućeg dijela hrvatskog obrambenog sustava.

Tad se njegova neposredna prisutnost i pristup povezuju sa stručnom dubinom institucije. Vojni izaslanik može prepoznati mogućnost, uspostaviti kontakt i pomoći razumjeti okolnosti, dok matični sustav procjenjuje stručnu i političku vrijednost prijedloga te odlučuje o daljnjem postupanju.

Tako se diplomatski pristup pretvara u doprinos ostvarivanju nacionalnih obrambenih interesa.

Foto: Josip Šeri

Vojni izaslanici akreditirani u RH promatraju vježbu Borbeno moć 26. Dodatna vrijednost vojnog izaslanika nije samo u tome što se nalazi ondje gdje se neki događaj odvija. Ona je i u kontekstu koji njegova neposredna prisutnost može pružiti

Takav odnos traži ravnotežu između smjernica i inicijative. Smjernice daju smjer, ali ne mogu unaprijed predvidjeti svaku priliku ili promjenu tijekom višegodišnjeg mandata. Profesionalna inicijativa omogućuje da se nove okolnosti prepoznaju pravodobno, a povratna informacija iz matičnog sustava pomaže razumjeti koja pitanja treba dodatno pratiti i gdje su se prioriteta promijenili.

Vojnodiplomatska dužnost tad prestaje biti samo kanal izvještavanja i postaje stvarna poveznica dvaju obrambenih sustava.

ČOVJEK KOJI NOSI DUŽNOST

Formalna struktura određuje okvir rada, ali način na koji će se dužnost ostvarivati uvelike ovisi o osobi kojoj je povjerena.

Vojnodiplomatska služba traži spoj sposobnosti koje se tijekom vojne karijere ne razvijaju uvijek jednako. Dobar časnik ne mora nužno posjedovati sve sposobnosti koje ta dužnost zahtijeva, kao što se ni diplomatske sposobnosti ne stječu samim imenovanjem.

Zato odabir i priprema imaju posebno značenje.

VOJNOSTRUČNE TEME

Foto: Josip Šerić

Uz vojnu stručnost i profesionalno iskustvo potrebni su sposobnost jasnog izražavanja i slušanja, prosudba, samostalnost u radu, diskrecija i razumijevanje drukčijih kultura. Vojni izaslanik treba biti dovoljno siguran u vlastiti profesionalni identitet da ga drukčiji način razmišljanja ne ugrožava, ali i dovoljno otvoren da ga može razumjeti.

Treba znati pokazati inicijativu bez prekoračenja mandata, zastupati stav bez nepotrebne nametljivosti i razvijati odnose bez gubitka institucionalne distance. Zbog toga ga je možda najprimjerenije razumjeti kao vojnog stručnjaka koji profesionalno iskustvo nadograđuje diplomatskim sposobnostima.

Priprema za takvu dužnost zato ne može biti svedena na protokol i administrativne postupke. Trebala bi obuhvatiti razumijevanje političkog i sigurnosnog okružja države primateljice, njezina obrambenog sustava, bilateralnih odnosa i nacionalnih prioriteta Republike Hrvatske, ali i praktične sposobnosti poput vođenja razgovora, pisanja procjena, javnog nastupa i postupanja u osjetljivim situacijama.

Posebnu vrijednost ima prijenos iskustva prethodnika. Dokumenti mogu

Potpredsjednik Vlade RH i ministar obrane Ivan Anušić i vojni izaslanik Savezne Republike Njemačke u Republici Hrvatskoj pukovnik Burkhard Weber prilikom obilaska pripadnika OSRH koji su u kolovozu 2026. izvlačili repliku antičkog rimskog broda Danuvina Alacris nasukanu na obali Drave

objasniti formalni ustroj neke institucije, ali puno teže prenose njezinu kulturu, način stvarnog funkcioniranja i odnose među ljudima. Zbog toga iskustvo stečeno tijekom mandata ne bi smjelo nestati povratkom pojedinca u Hrvatsku. Može biti korisno budućim vojnim izaslanicima, sustavu vojne izobrazbe i institucijama koje surađuju s državama u kojima je služio.

Višegodišnja služba u inozemstvu ima i osobnu i obiteljsku dimenziju. Preseljenje utječe na život supružnika i djece, profesionalne planove, školovanje i prilagodbu novom okruženju. Supružnik samim bračnim odnosom ne postaje nositelj službene dužnosti, ali određeno poznavanje društvenog i kulturnog okružja može olakšati prilagodbu i pridonijeti stabilnosti obitelji tijekom mandata.

I potonje podsjeća na to da iza diplomatske dužnosti uvijek postoji čovjek, sa svojim profesionalnim sposobnostima, granicama i osobnim životom.

DIPLOMACIJA PRISUTNOSTI

Vrijednost vojnog izaslanika možda se najlakše razumije kao vrijednost **prisutnosti** – ne samo fizičkog boravka u drugoj državi nego prisutnosti koja s vremenom stvara razumijevanje.

Suvremena tehnologija omogućuje trenutačnu komunikaciju, širok pristup informacijama i izravno povezivanje institucija. Ljudska i institucionalna stvarnost, međutim, nije postala jednostavnija samo zato što je postala brže dostupna.

Razumijevanje druge države i njezina obrambenog sustava još uvijek traži vrijeme, iskustvo i osobni kontakt. Ne mora svaki razgovor završiti projektom niti svaki profesionalni

Foto: KNIGS

Sastanak načelnika GS OSRH general-pukovnika Tihomira Kundida i vojnog izaslanika Sjedinjenih Američkih Država u Republici Hrvatskoj brigadira Wojciecha Zajaca. Vojni izaslanik tijekom mandata razvija odnose s ministarstvom obrane, oružanim snagama, vojnim učilištima, zapovjednim strukturama i drugim institucijama države primateljice

Foto: Filip Klen

odnos odmah proizvesti vidljiv rezultat. Neki odnosi svoju vrijednost pokažu tek nakon godina, a neke procjene tek kad se okolnosti promijene.

Zato se smisao vojnodiplomatske dužnosti teško može svesti na jedno univerzalno mjerilo. Svaka država, akreditacija i mandat ima svoje posebnosti.

Može se, međutim, postaviti šire pitanje: Jesu li nakon završetka mandata međusobno razumijevanje, institucionalna povezanost i mogućnosti buduće suradnje barem malo snažniji nego prije?

Ako jesu, dio smisla dužnosti je ostvaren.

Vojni izaslanik pristup koji mu je država povjerila nastoji pretvarati u institucionalnu vrijednost. Svojom prisutnošću, procjenom i odnosima može pridonijeti tomu da država bolje razumije okruže u kojem odlučuje i lakše prepoznaje mogućnosti koje odgovaraju njezinim obrambenim interesima. U tome se nalazi posebnost diplomata u odori.

Vojna profesija nije određena samo sposobnošću uporabe sile nego i sposobnošću razumijevanja trenutka u kojem se interesi države bolje štite odnosom, upozorenjem, strpljenjem ili pravodobnom riječju. Razboritost nije suprotnost vojnoj snazi. Ona je sposobnost da se snaga razumije, sačuva i uporabi onda kad okolnosti, svrha i odgovornost to zahtijevaju.

Državnom tajniku MORH-a Tomislavu Galiću svečano je 31. ožujka 2025. uručeno američko odlikovanje The Legion of Merit Award kao priznanje za rad dok je bio na dužnosti vojnog izaslanika RH u SAD-u

U vojnoj diplomaciji ta se razboritost ostvaruje na osobit način. Nacionalni interes ondje se ne zastupa zapovijedi ili uporabom sile, nego prisutnošću, profesionalnim odnosom, razumijevanjem i sposobnošću da se različiti interesi pravodobno prepoznaju.

Diplomat u odori zato mora biti dovoljno vojnik da razumije značenje snage, sposobnosti i odgovornosti države, dovoljno diplomat da zna kako se državni interesi mogu zastupati dijalogom i strpljenjem te dovoljno razborit da razumije granice vlastite uloge.

U takvoj se ravnoteži susreću vojna profesija i diplomacija.

A možda se upravo ondje nalazi i najdublji smisao vojnog izaslanika: biti prisutan dovoljno dugo da upozna, dovoljno blizu da razumije, dovoljno odmjereno da sačuva povjerenje i dovoljno profesionalan da sve stečeno na kraju ne pripada njemu, nego državi koju je imao čast predstavljati.

DOMOVINSKI RAT

Treća "A" brigada Zbora narodne garde, poslije 3. gardijska brigada Kune, ustrojena je 29. travnja 1991. kao jedna od prvih aktivnih postrojbi hrvatskih oružanih snaga. Njezine su bojne od početka djelovale na razdvojenim slavonskim bojištima, braneći prilaze Osijeku, Vinkovcima i Vukovaru, naselja u Podunavlju i zapadnu Slavoniju. Iz borbi 1991. i 1992. postupno se razvila gardijska postrojba sposobna za samostalna i združena djelovanja, što je potvrđeno i u operacijama 1995. godine. Kune su sudjelovale i u obrani Bosanske Posavine 1992. te zadarskog zaleđa 1993., dok se ovaj članak usredotočuje na njihova djelovanja u Slavoniji

3. GARDIJSKA BRIGADA

KUNE

TEKST

Ivan Galović

FOTOARHIVA

postrojbe

U OBRANI SLAVONIJE

Postrojbe Kuna tijekom ustrojavanja administrativno su bile vezane uz Ministarstvo unutarnjih poslova, a vojno zapovijedanje uspostavljalo se pod Ministarstvom obrane. Prvo Zapovjedništvo Brigade djelovalo je u zgradi Policijske uprave Osijek. Tijekom lipnja 1991. zapovjedni rad organiziran je i u Vinkovcima, a nakon 22. srpnja Zapovjedništvo se ponovno premjestilo u Osijek. U Osijeku je ustrojena 1. pješačka bojna (zapovjednik Dragan Bagarić), u Vinkovcima 2. pješačka bojna (zapovjednik Ivan Totar), a u Slavonskom Brodu 3. pješačka bojna (zapovjednik Krešimir Šipoš). U sastavu vinkovačke bojne bila je i satnija iz Županje (zapovjednik Zoran Matković), dok su slavonskobrodsku bojnu činile i satnije iz Nove Gradiške (zapovjednik Stjepan Zebić

i Đakova (zapovjednik Božo Blažević). U Vukovaru je ustrojena 4. pješačka bojna (zapovjednik Stipan Radaš), a ratni put te bojne u obrani grada tema je zasebnog članka. Takav razmještaj omogućavao je brzo uvođenje postrojbi u borbu na više pravaca, ali je otežavao uspostavu jedinstvenog borbenog rasporeda Brigade. Početni sastav činili su policajci, dragovoljci, pričuvni časnici i dočasnici te pripadnici koji su već bili stekli vojnu izobrazbu. Postrojbe su istodobno provodile obuku, opremale se i preuzimale položaje. Najviše je nedostajalo teškog naoružanja, vozila i sredstva veze. Smještaj i prve logističke potrebe rješavani su uz pomoć tamošnjih ustanova i stanovništva. Dio ljudstva djelovao je u manjim sastavima jer još nije

bila osigurana popuna potrebna za uporabu cijelih bojni.

Brigada je 1. srpnja 1991. imala 891 pripadnika. Uspostavom telefonskih, telegrafskih i radioveza 9. lipnja u Vinkovcima povezani su dijelovi Brigade i nadređeno Zapovjedništvo. Za prijenos obavijesti služili su i centri za obavješćivanje i uzbunjivanje. Nedorvoljan broj radiouređaja otežavao je prijenos zapovijedi, posebno kad su satnije djelovale na međusobno udaljenim pravcima.

Prvi zapovjednik Brigade bio je Eduard Bakarec, kojeg je u lipnju 1991. naslijedio Ivan Petrinović. Dana 17. srpnja zapovijedanje je preuzeo Stjepan Vukovac, a 26. listopada Ivan Basarac. Josip Zvirotić bio je zapovjednik od 2. prosinca 1992. do 12. srpnja 1994., a Mladen Kruljac od 12. srpnja 1994. do 17. rujna 1998.

Tijekom rujna 1991. privremeno je iz 2. satnije 1. bojne ustrojena 5. pješačka

Posada brdskog topa M48B1 76 mm na vatrenom položaju (okolica Vinkovaca 1991.). Riječ je o oružju iz kojeg je ispaljena prva topnička granata ZNG-a tijekom Domovinskog rata

bojna. Njezini su pripadnici prethodno branili Sarvaš, a potom su angažirani na vinkovačkom bojištu.

Preustroj započet krajem 1992. obuhvatio je prelazak izvorne 2. vinkovačke bojne u 5. gardijsku brigadu Sokolovi, preimenovanje đakovačke 4. bojne u 2. bojnu te pripreme za prelazak novogradiške satnije u Sokolove početkom 1993. Datumi zapovijedi, promjene ustrojnih oznaka i uključivanje 82. gardijske samostalne bojne prikazani su u tablici.

Vrijeme promjene	Postrojba	Ustrojna promjena
15. lipnja 1991.	4. bojna – Vukovar	Sudjelovala u obrani Vukovara; prestala djelovati nakon pada grada.
18. ožujka 1992.	Nova 4. bojna – Đakovo	Ustrojena prema zapovijedi od 18. ožujka; novogradiška satnija uključena je u svibnju 1992.; potkraj godine postaje 2. bojna.
4. prosinca 1992.	Izborna 2. bojna – Vinkovci	Prema zapovijedi od 4. prosinca 1992., prelazi u 5. gardijsku brigadu Sokolovi i preustrojava se u njezinu 2. motoriziranu bojnu.
1. siječnja 1993.	3. satnija (novogradiška) 4. bojne	Prema zapovijedi od 4. prosinca 1992., formalno ulazi u 5. gardijsku brigadu kao 3. motorizirana satnija 3. bojne.
1. svibnja 1995.	82. gardijska samostalna bojna	Ulazi u sastav 3. gbr i postaje nova 4. bojna.

DOMOVINSKI RAT

PODUNAVSKI PRAVAC

Podunavski pravac Erdut – Dalj – Aljmaš bio je među prvim područjima borbene uporabe 1. bojne. Prometnica Osijek – Sarvaš – Bijelo Brdo – Dalj – Erdut povezivala je hrvatske položaje s Osijekom, dok je most Erdut – Bogojevo omogućavao prijelaz oklopno-mehaniziranih snaga JNA iz Srbije. Za obranu mosta i cestovnog pravca prvotno je bila predviđena cijela 1. bojna. Zbog nedovršene popune u Erdut je upućena samo 1. satnija s približno 70 gardista. Neprijateljske barikade kod Bijelog Brda i Dalja ugrožavale su njezinu vezu s Osijekom. Tijekom srpnja obrambeni raspored na tom području ojačali su i dijelovi 3. bojne. Dva voda njezine 2. satnije prebačena su 10. srpnja riječnim putem do Aljmaša radi nadzora prometnica i sprečavanja prebacivanja neprijateljskih snaga preko Dunava. Izviđali su položaje oko bogojevskog mosta, prilazne ceste i moguća mjesta iskrcaja. Dijelovi 3. bojne potom su angažirani na obrambenim položajima kod Sarvaša. Krajem srpnja na podunavski pravac upućeni su i dijelovi 4. dakovačke satnije 3. bojne, koji su zajedno s pripadnicima 1. satnije 1. bojne preuzeli obrambene zadatke u Dalju i Erdutu.

Dana 1. kolovoza 1991. oko 3:30 započela je snažna topnička priprema po Erdutu, Dalju i ekonomiji Marinovci. Nakon tridesetak minuta uslijedio je napad neprijateljskih pješačkih skupina s više smjerova, dok su preko erdutskog mosta uvedene oklopno-mehanizirane snage JNA. Gardisti i policajci pružili su otpor pješačkim naoružanjem i ručnim protuoklopnim sredstvima. Prodor tenkova JNA i prekid veza između otpornih točaka narušili su obrambeni raspored, a borbe su nastavljene kod Vodovoda, Osnovne škole i Policijske postaje Dalj. Preostali branitelji nastavili su pružati otpor u manjim skupinama. U borbama za Dalj, Erdut i Aljmaš hrvatske su snage 1. kolovoza pretrpjele teške gubitke. Poginulo je 20 policajaca, 15 gardista i četiri pripadnika Civilne zaštite. U Dalju su gardisti

Kuna i policajci branili prilazne prometnice, Vodovod, Osnovnu školu i Policijsku postaju. Dio branitelja poginuo je u zasjedama pri pokušaju proboja prema opkoljenoj Policijskoj postaji, a petorica gardista ubijena su nakon zarobljavanja u Osnovnoj školi. Ti su gubici bili među najtežima koje je Brigada pretrpjela na početku Domovinskog rata.

Iz Osijeka je organiziran pokušaj prodora preko Sarvaša i Bijelog Brda radi rasterećenja opkoljenih snaga. Treća satnija 1. bojne ojačana je topovima B-1, minobacačima kalibra 120 mm i pješačkim vodovima, ali se tijekom pokreta kod Nemetina dogodila prometna nesreća u kojoj su poginula četvorica gardista, a više ih je ozlijeđeno. Planirano napadno djelovanje nije provedeno pa kopnena pomoć nije stigla do Dalja i Erduta.

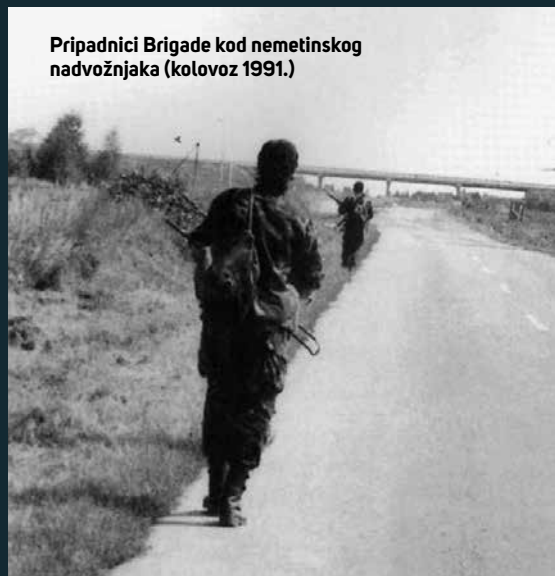
Nakon sloma obrane Dalja i Erduta preživjeli gardisti, policajci i civili probijali su se prema Aljmašu. Dijelovi 1. i 3. bojne pomagali su pri izvlačenju stanovništva, prihvatu ranjenih i ukrcaju na plovila. Evakuacija je trajala od 1. do 3. kolovoza, čamcima, brodovima i teglenicama preko ušća Drave prema Nemetinu i Osijeku.

OSJEČKA OBRANA

Tenja je početkom srpnja 1991. bila neprijateljsko uporište na južnom prilazu Osijeku. U napadu 7. srpnja sudjelovali su dijelovi 1. bojne, policije i tamošnjih obrambenih snaga, ukupno oko 250 pripadnika. Na desnom su krilu u prvoj crti napadale 2. i 3. satnija 1. bojne, a na lijevom Specijalna policija. Cilj je bio potisnuti pobunjeničke snage iz Stare Tenje i ponovno uspostaviti nadzor nad prilaznim prometnicama. Napad je organizirao osječki Krizni stožer, no usklađivanje

Pripadnici
2. satnije
prije polaska
na položaje u
Sarvašu

Pripadnici Brigade kod nemetinskog
nadvožnjaka (kolovoz 1991.)

postrojbi otežavale su nedostatne veze i složeni zapovjedni odnosi. Nakon početnog napredovanja u borbu su se uključili transporter i tenkovi T-55 JNA. Hrvatskim snagama nije bilo dopušteno otvarati vatru na postrojbe JNA pa je napad obustavljen, a postrojbe su se povukle na polazne položaje u Novoj Tenji. Tijekom srpnja i kolovoza 1991. na području Tenje bili su angažirani i pripadnici 3. (novogradiške) satnije 3. bojne. Na sjevernom prilazu Osijeku 3. satnija 1. bojne pod zapovijedanjem Ivana Rebrine djelovala je u Baranji. Dana 15. kolovoza minobacačima kalibra 120 mm gađala je neprijateljski položaj u Uglješju, a potom i uporišta u Čemincu, Jagodnjaku i Švajcarnici. U borbama kod Darde 21. i 22. kolovoza te Bilja 25. kolovoza surađivala je sa Specijalnom policijom i osiguravala izvlačenje hrvatskih snaga ugroženih prodorom oklopnih postrojbi JNA. Kod Bilja je izvidnička skupina satnije pod zapovijedanjem Ivana Rebrine upala u neprijateljsku zasjedu, nakon čega su ostali pripadnici satnije boreći se izvukli opkoljene i ranjene suborce.

U Laslovu je 1. satnija 1. bojne pod zapovijedanjem Željka Brlića 15. kolovoza preuzela dio obrambenog rasporeda. Dana 3. rujna, nakon snažne topničke pripreme, neprijatelj je izveo tenkovsko-pješački napad i probio obrambenu crtu na susjednom odsjeku, prodirući prema školi i željezničkoj pruzi. Prva satnija zadržala je svoje položaje, a u protuudar je uvedena i 3. satnija pristigla iz Osijeka. Uz minobacačku potporu hrvatske su snage odbacile neprijatelja i ponovno uspostavile crtu obrane.

Na istočnom prilazu Osijeku 2. satnija 1. bojne od 2. kolovoza branila je Sarvaš na crti Opeka – Kolodvorska ulica – desna obala Drave. Njezini su pripadnici 13. rujna zarobili neprijateljski tenk. Dana 17. rujna, nakon višesatne topničke pripreme, JNA i pobunjeničke snage pokrenule su tenkovsko-pješački napad iz tri smjera. Dvama smjerovima pokušale su probiti

Ime postrojbe

Ime 3. gardijske brigade Kune potječe od malog, okretnog i snalažljivog grabežljivca iz slavonskih šuma. Njegova brzina, upornost i sposobnost prilagodbe postale su simbol postrojbe koja se od dragovoljačkih početaka razvila u iskusnu gardijsku brigadu. Kune su svoje ime pretvorile u znak zajedništva i borbene postojanosti: male rastom, ali hrabrog srca.

prednji kraj obrane, dok su trećim izvodile obuhvat radi presijecanja prometnice Sarvaš – Osijek. Nakon neprijateljskog prodora gardisti su nastavili otpor iz izdvojenih otpornih točaka, a protuoklopna vatra i osiguranje prilaza omogućili su izvlačenje dijela snaga prema Nemetinu. Nakon gubitka Sarvaša dijelovi 1. bojne nastavili su obranu Nemetina i Klise te štitili istočni i jugoistočni prilaz Osijeku.

Kune su u rujnu 1991., zajedno s drugim hrvatskim postrojbama, sudjelovale u zauzimanju vojarni, skladišta i drugih vojnih objekata JNA. Preuzeto pješačko naoružanje, streljivo, protuoklopna sredstva i oklopna tehnika znatno su ojačali obranu Slavonije te omogućili razvoj potpornih i oklopnih sastava Brigade. (Najvažnija djelovanja prikazana su u okviru na str. 61). Tijekom studenog i prosinca 1991. godine 1. bojna izvodila je napadna i obrambena djelovanja na južnim i jugoistočnim prilazima Osijeku. Dana 19. studenog 1. i 2. satnija ovladale su Divošem te izbile pred Ernestinovo do Bobotskog kanala. Treća satnija napadala je iz smjera Paulina Dvora, ali je zaustavljena snažnom neprijateljskom tenkovskom i pješačkom vatrom,

DOMOVINSKI RAT

nakon čega je prešla u obranu polaznih položaja. Bojna je potom držala isturene položaje u Divošu do 5. prosinca. Nakon kratkotrajnog izmještanja ponovno je upućena na osječko bojište, gdje je 7. prosinca sudjelovala u protunapadu prema Antunovcu. Prva satnija napadala je prema željezničkoj postaji, a 3. satnija prema groblju i nogometnom igralištu. Nakon početnog uspjeha hrvatske snage nisu uspjele zadržati dostignute položaje te su se povukle u Ivanovac. Od 8. do 23. prosinca 1. bojna bila je nositelj obrane Ivanovca, zatvarajući neprijateljske smjerove iz Ernestinova i Antunovca te sprečavajući daljnji prodor prema Osijeku.

VINKOVAČKA OBRANA

Prva satnija 2. bojne pod zapovijedanjem Martina Matkovića 3. i 4. srpnja 1991. sudjelovala je u odbijanju napada na Borovo naselje. Već 5. srpnja dijelovi 2. i 3. bojne napali su pobunjeničke položaje u Mirkovcima radi zaustavljanja napada na rubne dijelove Vinkovaca i omogućavanja popravka oštećenog naftovoda. U suradnji s dijelovima 109. brigade ZNG-a gardisti su potisnuli neprijatelja s prednjeg kraja obrane i ovladali dijelom zadanih ciljeva. Uključivanje postrojbi JNA i prijetnja zračnim napadom zaustavili su daljnje napredovanje pa se hrvatske snage organizirano povlače na polazne položaje.

Usporedno s borbama kod Mirkovaca, 2. bojna osiguravala je Vinkovce od mogućeg djelovanja iz vojarne JNA "Đuro Salaj", u kojoj su bile razmještene oklopne i topničke snage. Bojna je nadzirala prilaze vojarni i prometne pravce prema okolnim naseljima te osiguravala rubne položaje grada.

Drugi napad na Mirkovce započeo je 22. srpnja 1991. radi neutraliziranja neprijateljskih položaja iz kojih su svakodnevno granatirani Vinkovci. U napadu su sudjelovali dijelovi 3. gardijske brigade, 109. brigade ZNG-a i policijskih postrojbi. Hrvatske su snage napredovale prema središtu naselja, ali je županijska satnija 2. bojne upala u zasjedu na teško prohodnom terenu kod Vrapčane i pretrpjela teške gubitke. JNA je zatim otvorila topničku vatru po napadačkim snagama, a njezino je zrakoplovstvo djelovalo po položajima ZNG-a i gradu. Poginulo je 13 pripadnika 2. bojne. Napad nije ostvario postavljene ciljeve, a neprijateljski položaji u Mirkovcima nastavili su ugrožavati Vinkovce.

Tijekom ljeta i jeseni 1991. godine 2. bojna djelovala je u Nuštru, Ceriću, Marincima, Bogdanovcima, Đeletovcima i Jarmini, a njezini dijelovi upućivani su prema Slakovcima i Tovarniku radi ustrojavanja Narodne zaštite. Bojna je osiguravala prometnicu Vinkovci – Nuštar – Bogdanovci i nadzirala prilazne pravce. Nakon prekida glavne cestovne komunikacije opskrba se odvijala poljskim putovima uz Vuku, poznatim

Pripadnici 3. bojne nakon uspješno provedene akcije u zapadnoj Slavoniji (1991.)

kao Kukuruzni put. Prateći vod 2. bojne pod zapovijedanjem Željka Maršića 25. kolovoza trasirao je prohodne dionice te komunikacije.

Od 26. kolovoza osiguranje Kukuruznog puta preuzeli su dijelovi 2. bojne, najprije 2. satnija Kmerovi, a potom 1. satnija Daltoni. Njihove su zadaće obuhvaćale zaposjedanje obrambenih položaja, nadzor prijelaza i odbijanje neprijateljskih napada na komunikaciju. Kmerovi su 17. rujna odbili oklopno-pješački napad JNA, pri čemu su pretrpjeli teške gubitke. Održavanje prohodnosti puta omogućavalo je dopremu streljiva, hrane i sanitetskog materijala, dolazak pojačanja te izvlačenje ranjenika i civila iz ugroženog područja.

U Bogdanovce su 19. i 25. rujna stigla dva voda Daltona, ukupno 35 gardista pod zapovijedanjem Tomislava Pucelja. Zajedno s tamošnjim braniteljima, pripadnicima HOS-a i policije preuzeli su obrambene položaje na prilazu iz Marinaca. Dana 1. listopada oklopno-pješačke snage JNA zauzele su Marince, koje je branilo približno 150 hrvatskih branitelja, među njima i vod Kmerova. Neprijateljski tenkovi i topništvo slomili su obranu, a pokušaj protunapada nije uspio. Padom Marinaca presječen je glavni kopneni pravac između slobodnog hrvatskog teritorija i Bogdanovaca, čime je dodatno otežana obrana opkoljenog Vukovara.

Dana 2. listopada branitelji Bogdanovaca odbili su snažan oklopno-pješački napad uporabom protuoklopnih sredstava i vatre iz utvrđenih kuća. Obrana naselja nastavila je vezivati neprijateljske snage na prostoru između Nuštra i Vukovara, ali prekid komunikacija i svakodnevna borbena djelovanja otežavali su opskrbu streljivom i sanitetskim materijalom.

Nuštar nakon pada Marinaca postaje ključna otporna točka na sjeveroistočnom prilazu Vinkovcima. Dana 3. listopada naprijateljske oklopno-pješačke snage napale su mjesto iz

smjera Marinaca i Henrikovaca te prodrle prema njegovu središtu. Pripadnici 2. bojne pod zapovijedanjem Damira Duića, zajedno s tamošnjim braniteljima, protunapadom su do večeri ponovno zaposjeli izgubljene položaje. Novi neprijateljski napadi 5. i 7. listopada odbijeni su i na pravcu Cerić – Žankovac – Ostrovo. Neprijatelj je njima pokušao presjeći prometnicu Nuštar – Vinkovci. U višednevnim borbama uništeno je desetak neprijateljskih tenkova i oklopnih transportera. Održanjem Nuštra spriječen je obuhvat istočnog obrambenog krila Vinkovaca i daljnji prodor neprijateljskih snaga prema gradu.

Na vinkovačkom bojištu 2. satnija 3. bojne napala je 5. listopada Karadžićevo uz potporu minobacačkog voda kalibra 120 mm i voda protuzračne obrane. Gardisti su ovladali prednjim krajem neprijateljske obrane, ali su se zbog nedostatka protuoklopnih sredstava morali povući nakon što je JNA iz smjera Markušice i Gaboša u borbu uvela oklopno-mehanizirane snage.

Dana 13. listopada združene hrvatske snage pokrenule su napad radi ponovnog zauzimanja Marinaca i uspostave komunikacije prema Bogdanovcima i opkoljenom Vukovaru. U napadu su sudjelovali dijelovi 2. bojne, Specijalna policija i druge hrvatske postrojbe, uz oklopnu potporu. Napad je izveden s vinkovačkog pravca preko Nuštra. Nakon početnog napredovanja neprijateljsko topništvo, tenkovi i pristigla pojačanja zaustavili su hrvatske snage prije otvaranja koridora. Postrojbe su potom zaposjele dostignute položaje i nastavile jačati obranu Nuštra.

Bogdanovci su od 1. listopada do 10. studenog 1991. gotovo 40 dana bili odsječeni od slobodnog hrvatskog teritorija. Nakon gubitka posljednje veze prema Vukovaru u drugoj polovini listopada okruženje je postalo potpuno. Pripadnici 2. bojne, HOS-a i tamošnji branitelji nastavili su pružati otpor neprijateljskim napadima, unatoč sve težem stanju u opskrbi streljivom, hranom i sanitetskim materijalom. Nakon završnih borbi 10. studenog preživjeli branitelji i civili u manjim su se skupinama probijali kroz neprijateljski raspored prema Nuštru i Vinkovcima.

U ponovljenom napadu na Karadžićevo 10. studenog 1991. sudjelovali su pripadnici đakovačke satnije 3. bojne i 5. bojne. U borbama su poginula četvorica gardista đakovačke satnije, a 5. bojna izgubila je sedmoricu pripadnika, od kojih je jedan naknadno podlegao ranama. Zbog teških gubitaka, 5. bojna rasformirana je 16. studenog. Oba napada na Karadžićevo pokazala su važnost protuoklopne zaštite, usklađenog djelovanja postrojbi i odgovarajuće pričuve pri napadu na utvrđeno naselje.

Od 13. do 15. studenog 1991. dijelovi 3. gardijske brigade Kune sudjelovali su u združenom pokušaju deblokade Vukovara, koji je provodila Operativna grupa Vukovar (Vukovar – Vinkovci – Županja) pod zapovijedanjem Mile Dedakovića. Uz Kune, za napad su bile određene i snage drugih hrvatskih postrojbi. Prva bojna napadala je pravcem Nuštar – Marinci sa zadaćom otvaranja koridora prema Vukovaru, dok su dijelovi 3. bojne djelovali prema Ceriću i Henrikovcima. Snažan otpor neprijateljskih oklopno-mehaniziranih snaga, nedostatna jačina hrvatskog pješništva i nemogućnost pravodobnog angažiranja pojačanja predviđenih planom Operativne grupe Vukovar onemogućili su proboj. Nakon neuspjele operacije postrojbe Kuna nastavile su učvršćivati obranu Nuštra i Vinkovaca. Brigada je tijekom studenog i prosinca konsolidirala obrambeni raspored na crti Jarmina – Borinci – Žankovac – Nuštar. Obranu Nuštra nastavila je 2. bojna, dok je 3. bojna 3. prosinca preuzela položaje na području Borinaca radi sprečavanja neprijateljskog prodora između Jarmina i Nuštra.

Dana 11. ožujka 1992. godine 1. bojna preuzela je obrambene položaje na odsjeku Borinci – Žankovac – Nuštar te u sklopu aktivne obrane pomaknula prednji kraj prema Ostrovu. Položaji su održani do razmjestaja mirovnih snaga UNPROFOR-a tijekom svibnja 1992. Održavanjem vinkovačke crte obrane spriječen je prodor neprijateljskih snaga prema Vinkovcima.

Pripadnici
3. brigade na
Zapadnoslavonskom
bojištu (1991.)

DOMOVINSKI RAT

i osiguran prometni pravac prema Đakovu. Unatoč primirju, neprijateljsko topništvo nastavilo je djelovati po obrambenim položajima i gradu.

ZAPADNA SLAVONIJA

Od kolovoza 1991. dijelovi 3. bojne djelovali su na Zapadnoslavonskom bojištu, s težištem na obrani novogradiškog područja. Pojedine satnije 3. bojne držale su položaje kod Smrtića, Gornjih i Donjih Bogićevaca, Dragalića, Gorica, Čovca, Pivara, Poljana, Novog Varoša i Gređana Okučanskih te na prilazima Okučanima. Bojna je od 7. kolovoza do 14. listopada 1991. sudjelovala u obrani ugroženih naselja i prometnih pravaca, sprečavajući daljnje napredovanje neprijateljskih snaga prema Novoj Gradiški. Uporaba njezinih satinja na međusobno udaljenim položajima zahtijevala je česte premještaje ljudstva, usklađivanje s drugim hrvatskim postrojbama i održavanje opskrbe na prometnicama izloženim neprijateljskom djelovanju. Istodobno je đakovačka satnija Bojne sudjelovala u borbama kod Šodolovaca i Koprivne na Istočnoslavonskom bojištu.

U borbama za Okučane sredinom kolovoza 1991. pripadnici novogradiške satnije 3. bojne sudjelovali su zajedno s Antiterorističkom jedinicom Lučko. Nakon uvođenja oklopno-mehaniziranih snaga JNA hrvatske su se postrojbe povukle iz Okučana i zaposjele položaje prema Novom Varošu.

Uz borbene zadatke na novogradiškom području, dijelovi 3. bojne sudjelovali su u sprečavanju izvlačenja naoružanja i opreme JNA iz Slavanskog Broda. U akciji Vlak 30. kolovoza 1991. onemogućeno je odvoženje veće količine vojnog materijala, dok je akcijom Most dana 2. rujna spriječen prijelaz vojnog konvoja JNA preko savskog mosta iz smjera Bosanskog Broda. Tom je prilikom zaplijenjena znatna količina naoružanja i protuoklopnih sredstava, prijeko potrebnih hrvatskim postrojbama.

U završnim djelovanjima operacije Orkan 91, tijekom akcije Širinci 92 dana 3. siječnja 1992. novogradiška satnija pod zapovijedanjem Marina Pišonića napadala je južnim smjerom kroz šumu između Smrtića i Širinaca. Obuhvatnim manevrom udarila je u bok i pozadinu neprijateljskih snaga te zajedno s postrojbama 121. brigade HV-a sudjelovala u oslobađanju Širinaca.

BORBENA POTPORA

Ustrojavanje topništva 3. gardijske brigade Kune započelo je 15. srpnja 1991., na inicijativu Ivana Rebrine, zapovjednika 3. satnije 1. bojne. Početni sastav činila su dva brdska topa M48B1 kalibra 76 mm pod zapovijedanjem Ivana Marasa i dva minobacača M74 kalibra 120 mm pod zapovijedanjem Zvonka Dumančića. Dana 19. srpnja 1991. top M48B1 djelovao je po

**Izvidnici
3. brigade tijekom
obuke na terenu u
zimskim uvjetima**

neprijateljskim položajima u Bijelom Brdu, čime je izvedeno prvo borbeno djelovanje topništva ZNG-a u Domovinskom ratu. U kolovozu i rujnu 1991. topništvo Brigade ojačano je topom M-46 kalibra 130 mm te haubicama kalibra 155 mm i D-30 kalibra 122 mm, čime su povećane mogućnosti paljbene potpore pješačkim bojnama.

ZAVRŠNE OPERACIJE

Kune su u vojno-redarstvenoj operaciji Bljesak 1. i 2. svibnja 1995. sudjelovale s dvjema taktičkim skupinama. Okosnicu prve činila je 1. bojna pod zapovijedanjem Marka Leke, ojačana s deset tenkova T-55, četirima borbenim vozilima pješastva M-80A (zapovjednik Anto Andrić) te inženjerskim sastavima i postrojbama veze. Nastupajući pravcem Novska – Okučani u zahvatu autoceste, prva skupina izvršila je dodijeljenu zadaću već 1. svibnja, kada je do 18 sati izbila na kanal Slobodština i zaposjela dostignute položaje. Bila je spremna nastaviti prodor prema Okučanima, ali daljnje napredovanje usklađivano je s djelovanjem hrvatskih snaga na drugim napadnim pravcima, koje su naišle na snažan otpor dobro utvrđenih neprijateljskih postrojbi. Radi svladavanja neprijateljske obrane i ubrzanja napada, zapovjednik II. zbornog područja Đuro Dečak zapovjedio je naknadno angažiranje druge taktičke skupine Kuna. Njezinu su okosnicu či-

Djelovanje SVLR-a 122 mm Grad u
okolici Novske tijekom operacije Bljesak

nili 2. bojna, dijelovi 3. bojne i Izvidnička satnija, pod zapovijedanjem Mladena Kruljca. Uvedena u borbu 2. svibnja, skupina je od 6 sati napadala pravcem Šagovina – Širinci – Dragalić – Kosovac. Nakon proboja neprijateljske obrane oko podneva izbila je u područje Kosovca. Neprijateljska obrana Okučana time je obuhvaćena s dodatnog smjera. Istodobno je prva taktička skupina, nakon privremenog izvlačenja na pričuvene položaje, ponovno uvedena u borbu. Njezina tenkovska satnija i pješništvo prodrli su u Okučane i povezali se s drugom skupinom Kuna. Zajedničkim djelovanjem obiju skupina, dijelova 121. domobranske pukovnije i 81. gardijske bojne, Okučani su oslobođeni 2. svibnja u 13:20. Pripadnici Kuna bili su među prvim hrvatskim snagama koje su ušle u grad.

Topničko-raketni divizion Brigade pod zapovijedanjem Bože Majića, ojačan dvjema topničkim bitnicama i vodom višecijevnih lansera raketa Grad iz 16. topničko-raketne brigade, djelovao je u sastavu Topničko-raketne skupine Zapad. S paljbenih položaja na području Novske provodio je topničku pripremu i pružao paljbenu potporu napadnim snagama. Topnička paljba usklađivana je s napredovanjem hrvatskih postrojbi iz suprotnih smjerova radi sprečavanja paljbe po vlastitim snagama.

Tijekom Bljeska postrojbe Kuna koje nisu sudjelovale u oslobađanju zapadne Slavonije bile su angažirane u obrambenoj operaciji Zid. Njihova je zadaća bila spriječiti mogući neprijateljski napad iz okupirane Baranje i istočne Slavonije te zaštititi Osijek i njegove prilazne prometnice. Postrojbe su zaposjele položaje na prilazima Osijeku i uz lijevu obalu Drave, uz pričuvene snage na osječkom i đakovačkom području. Nakon završetka Bljeska obrambenom rasporedu pridružile su se postrojbe Brigade povučene iz zapadne Slavonije. Operacija Zid završena je 16. svibnja 1995. povratkom postrojbi u matične vojarne.

Brigada je od 16. srpnja 1995. sudjelovala u obrambenoj operaciji Feniks, koja je obuhvatila i vrijeme izvođenja Oluje. U borbenom rasporedu Zbornog područja Osijek, Kune su

Osvajanje vojarni i skladišta

Osijek, 14. – 16. rujna 1991. – 3. satnija 1. bojne zauzela je Dom JNA, centar veza i koordinacije JNA; zaplijenjeno je pješačko naoružanje i oprema.

Đakovo, 15. – 18. rujna 1991. – đakovačka satnija 3. bojne sudjelovala je u zauzimanju vojarni "Dračice" i "Daljski partizanski odred", skladišta "Gaj" te poligona "Nabrđe", zajedno s ostalim hrvatskim snagama.

Slavonski Brod, 15./16. rujna 1991. – 3. bojna bila je nositelj napada na vojaranu "Narodni heroj Ivan Senjug Ujak", uz Specijalnu policiju i 108. brigadu ZNG-a; zauzeta su i skladišta u Bukovlju i Gromačniku.

Čepin, 19. rujna 1991. – 5. bojna sudjelovala je u zauzimanju skladišta "Lug".

Borbeni učinak – preuzeta sredstva omogućila su naoružavanje hrvatskih postrojbi, jačanje protuoklopne i topničke potpore te opremanje oklopnih sastava Brigade.

držale položaje kod Tvrdavice, Podravlja i u Kopačkom ritu. Obrana je organizirana u dva pojasa s inženjerijskim uređenim položajima, osiguranim međuprostorima i pokretnom pričuvom za protuudar. Aktivnom obranom nadzirale su pokrete iz okupiranog Podunavlja i štitile sjeverni mostobran Osijeka. Zadaća Zbornog područja bila je spriječiti prodor na pravcima Šid – Županja i Ernestinovo – Čepin te stvoriti uvjete za mogući protunapad. Tijekom Oluje postrojbe Brigade osiguravale su Istočnoslavonsko bojište, a dodijeljene obrambene položaje držale su do 30. listopada 1995.

ZAKLJUČAK

Treća gardijska brigada Kune bila je od 1991. do 1995. jedna od nosivih snaga hrvatske obrane Slavonije. Njezine su postrojbe branile prilaze Osijeku i Vinkovcima, Podunavlje i zapadnu Slavoniju, sudjelovale u obrani Vukovara te zauzimanju vojnih objekata JNA. Održanjem crte Jarmina – Borinci – Žankovac – Nuštar spriječen je daljnji neprijateljski prodor prema Vinkovcima do razmjestaja UNPROFOR-a. U Bljesku su Kune potvrdile napadne sposobnosti, a u operacijama Zid i Feniks štitile Istočnoslavonsko bojište. Kroz Brigadu je prošlo približno 10 000 pripadnika; 392 su poginula, 1088 ih je ranjeno, a 15 ih se vodi kao nestali. Po broju poginulih pretrpjela je najveće gubitke među hrvatskim gardijskim brigadama. Njezin ratni put svjedoči o odlučnosti i postojanosti postrojbe koja je dala izniman doprinos obrani Slavonije i stvaranju slobodne hrvatske države.

PJESME KOJE SU OBILJEŽILE DOMOVINSKI RAT

GLAS KOJI JE HRVATSKOJ OTVORIO VRATA SVIJETA

Pjesme koje su obilježile Domovinski rat i danas imaju važno mjesto u hrvatskoj glazbi. Neke su od njih naddrasle vrijeme u kojem su nastale i postale dio zajedničkog pamćenja, prenoseći poruku novim generacijama i podsjećajući na ono što se događalo početkom devedesetih. U ratu su se Hrvati borili na različite načine. Najveći su teret podnijeli hrvatski branitelji, koji su za slobodu zemlje davali živote, no ne smijemo zaboraviti ni snagu riječi. Stih, pjesma i melodija podizali su moral, ali i pronosili glas o onome što se događalo u Hrvatskoj jer riječ uvijek pronađe put

Jedna od pjesama čija je poruka stigla do svijeta bila je *Stop the War in Croatia*, apel za zaustavljanje rata i poziv na mir koji je u ljeto 1991. napisao Tomislav Ivčić, legendarni zadarski kantautor. O nastanku pjesme, vrijednostima koje je ostavio, osjećaju odgovornosti i ulozi javne osobe koja je svoj glas koristila za običnog čovjeka, ali i o njegovu stvaralaštvu i preranom odlasku, razgovarali smo s njegovom starijom kćeri Izabelom Vrtar.

Izabela je po zanimanju novinarka, a novinarskim i uredničkim poslom bavi se više od dva desetljeća. Zadnjih godina vodi vlastitu agenciju za medijske usluge, moderira konferencije i osmišljava sadržaje za brendove i medijske kuće. Riječ ju je, kaže, oduvijek zanimala kao medij. Tomislav i njegova supruga imali su troje djece: Izabelu, tri godine mlađu Kristinu i pet godina mlađeg Ivana. Danas Izabela svojoj djeci govori o djedu i vrijednostima koje im je ostavio, a njezina sjećanja otkrivaju čovjeka koji je stajao iza

velikih pjesama – oca, prijatelja i čovjeka uvijek spremnog pomoći.

JEDAN I POL DAN KOJI JE PROMIJENIO SLIKU O HRVATSKOJ

Stop the War in Croatia prva je pjesma o ratnoj tematici i jedan od prvih glasova napadnute zemlje. Bila je usto i poruka svijetu, izrečena jezikom koji je svijet mogao razumjeti.

“Mi nismo znali da će se pjesma dogoditi, a nije ni on. Sve se zbilo u dan i pol: nastali su pjesma i snimka, snimljen je spot, a zatim je objavljena u Dnevniku”, prisjeća se Izabela. Obitelj je bila na moru, a vijest je zatječe usred ljetnog odmora. “Rekao nam je: ‘Upalite televiziju i gledajte.’ Nismo

TEKST

Ivan Šurbek

FOTO

privatna arhiva
obitelji Ivčić

znali što ćemo vidjeti, a onda smo se naježili i bili ponosni. Ono što je i danas posebno jest to što je pjesma, unatoč strahotama o kojima govori, bila pozitivno intonirana", kaže Izabela.

Pjesma je bila okrenuta budućnosti, koju njezin autor nije dočekao.

"Mi jesmo. Doživjeli smo ulazak Hrvatske u Europsku uniju i njezino mjesto ondje gdje smo oduvijek vjerovali da pripada. I današnje je vrijeme posebno za čovječanstvo; uza sve teške informacije koje dobivamo, malo ljudi vidi svjetlo na kraju tunela. Ali i tada, u teškom razdoblju, sanjali smo da će stvari krenuti nabolje. Za nas su krenule, puno godina poslije", kaže Izabela.

ENGLESKI JE OTVORIO VRATA SVIJETU

Odluka da pjesma bude na engleskome nije bila slučajna. Ivčić je, kaže njegova kći, bio intuitivan i vizionarski i u stvaralaštvu i izvan njega. Želio je da poruka dopre što dalje. Hrvatska dijaspora tada je imala važnu ulogu u organiziranju pomoći,

a engleski je omogućavao da apel razumiju i ljudi izvan hrvatske zajednice. "Nije nužno očekivao da će pjesma odjeknuti tako daleko i tako brzo, ali znao je da poruka mora biti razumljiva svijetu", objašnjava. U tome je uspjela. Postala je prvi glas Hrvatske koji nije dolazio samo kroz ratne slike nego i kroz umjetnost. Bila je to humanitarna priča koja je okupila estradu i vrhunske sportaše. Goran Ivanišević nosio je zastavice i poruku *Stop the War in Croatia* te poticao sportske kolege da se uključe. Pjesma je stigla i do velikih međunarodnih medija, među njima BBC-ja i CNN-a, te pomogla da se o Hrvatskoj govori i na drukčiji način. Među svjetskim zvijezdama koje su podržale hrvatski apel bio je i Phil Collins, koji je javno pozvao na pomoć djeci u Hrvatskoj. Izabela ne želi nagađati o pojedinostima tog slučaja, ali sjeća se kako se širila podrška. "Sportaši su bili važni jer je sport tada, uz diplomaciju, bio jedan od rijetkih hrvatskih mostova prema svijetu. Umjetnost i glazba povezuju ljude i

PJESME KOJE SU OBILJEŽILE DOMOVINSKI RAT

Pjesme koje su obilježile Domovinski rat imale su važnu i višeslojnu ulogu u hrvatskom društvu. One nisu bile samo glazba nego snažno sredstvo otpora, identiteta i zajedništva. Neke su od njihovih glavnih uloga bile:

Jačanje nacionalnog identiteta i zajedništva

U ratnim okolnostima pjesme su pomagale ljudima da se osjećaju povezano – bez obzira na to jesu li bili na bojištu, u izbjeglištvu ili kod kuće. One su učvršćivale osjećaj pripadnosti narodu i državi koja se stvarala.

Psihološka potpora i moral

Za branitelje i civile glazba je bila oblik ohrabrenja i nade. Pjesme su dizale moral, davale snagu u teškim trenucima i pomagale ljudima da izdrže strah, gubitke i neizvjesnost.

Izraz otpora i domoljublja

Mnoge pjesme jasno su izražavale otpor agresiji i odlučnost u obrani domovine. Glazba je bila nenasilan, ali vrlo snažan način slanja poruke – i unutar zemlje, i prema svijetu.

Čuvanje kolektivnog sjećanja

Te su pjesme danas dio povijesne memorije. One prenose emocije i iskustva rata budućim generacijama, često snažnije nego suhoparni povijesni podaci.

Medijska i simbolička uloga

Emitirane na radiju, televiziji i na koncertima, pjesme su postale simbol vremena i često su bile povezane s humanitarnim akcijama i javnim okupljanjima.

U godini u kojoj obilježavamo 35. obljetnicu Hrvatske vojske želja nam je prisjetiti se pjesama koje su nastajale istodobno s njezinim ustrojavanjem i koje su na svoj način pridobile obrani i jačanju domovine.

često su razumljivije od političkih poruka. Mislim da je pjesma probudila ljudskost", kaže. Na pitanje može li pjesma doista pronaći put do ljudi, kratko kroz smijeh odgovara: "Očito. Voda i pjesma."

OTAC KOJI JE BIO SVAČIJI

O odrastanju uz poznatog oca Izabela govori bez patetike. "Kao djeca roditelje doživljavamo kao svoje i želimo ih imati što više za sebe. Kad odrastaš kao dijete Tomislava Ivčića, nije uvijek jednostavno zadržati oca samo za sebe. On je bio čovjek ljudi, druženja i pomoći, netko tko je imao vremena za svakoga", kaže.

Tako je bilo tijekom cijelog njezina djetinjstva. "Do moje 12. ili 13. godine, kad je poginuo, bio je i moj i svačiji. Ipak, ni kod kuće ni izvan nje nisam ga doživljavala kao nedodirljivu zvijezdu jer on to nije bio. Bio je topao i otvoren, uvijek s gitarom. Kad bi ga netko zamolio da zaspira, uzeo bi je i podijelio ono što je u tom trenutku mogao dati", govori nam.

U kući Ivčić glazba nije bila posebna prigoda, nego svakodnevica: "Naši su dani uvijek bili ispunjeni pjesmom. Tata bi za klavirom nešto skladao, pa bi od toga za deset dana nastao hit, a slušale su se i kancione, šansone te američka pop-glazba koju je volio – Simon i Garfunkel, Billy Joel." Svi su, kaže, naslijedili određeni talent, ali bili su svjesni i tereta koji bi donijelo bavljenje glazbom. "Da je netko od nas odabrao taj put, stalno bi se postavljalo pitanje čije si dijete, umjesto da se gleda vlastiti talent. Zato nisam ozbiljno razmišljala o glazbenoj karijeri", kaže Izabela. Završila je glazbenu školu, svira klavir i pjeva za sebe. Glazba je i dalje velik dio njezina života, ali ne i profesija.

Jedna od pjesama čija je poruka stigla do svijeta bila je *Stop the War in Croatia*, apel za zaustavljanje rata i poziv na mir koji je u ljeto 1991. napisao Tomislav Ivčić, legendarni zadarski kantautor

onalni poziv. Odabrala je novinarstvo, dijelom i zato što su novinari često dolazili u njihovu kuću razgovarati s ocem. Brat Ivan svira gitaru i nastupa uz duhovnu glazbu, izvan svojega redovitog posla. U obitelji je glazba ostala ono što je oduvijek bila – dar koji se dijeli.

DJEČAK S POPOLARA

Tomislav Ivčić rođen je u Zadru, kao najmlađe od četvero djece majke Nele. Otac mu je bio vozač autobusa, a majka je na tržnici prodavala breskve. S majčine strane, Izabelini djed i baka prodavali su cvijeće i radili na željeznici. Bila je to radnička obitelj, a Tomislav je odrastao na zadarskim Popolarima, među zgradama i igralištima, u okruženju u kojem su djeca imala slobodu i puno vremena provodila vani.

Kćeri nije pričao uobičajene priče za laku noć, nego uspomene iz mladosti: "Pričao nam je romansirane priče o prvim ljubavima i nastanku nekih pjesama. To su bile naše priče za laku noć."

Glazbu je zavolio rano, pod utjecajem devet godina starijeg brata Đanija, koji je prvi krenuo glazbenim putem, ali i talijanskih pjesama. Prvi put na natjecanju nastupio je s pjesmom *24 mila baci*. Izabela se sjeća da su kao djeca u Zadru na talijanskoj televiziji RAI pratili Sanremo. Ubrzo je počeo nastupati u različitim sastavima.

Bliski su ga zvali Braco jer je bio najmlađi. Taj je nadimak ostao i poslije. Ljudi koji su s njim išli u školu Izabeli su govorili da je bio omiljen, zabavljajući i znatiželjan dječak, kojeg je zanimalo puno toga.

U Zagreb je došao bez poznanstava, oslanjajući se na vjeru u vlastiti talent: "Nije lako biti siromašno dijete iz Zadra i doći u Zagreb graditi karijeru, a ne poznavati nikoga. Ali on je bio uvjeren u sebe."

Pritom nije zaboravljao druge zadarske glazbenike. Prijatelju Mladenu Grdoviću napisao je prve pjesme i album, a Marini Tomašević pjesme poput *Ne plači, majko*. Uz glazbu je pokušavao steći i formalno obrazovanje; upisivao je nekoliko fakulteta, a poslije i turizam u Rijeci. Želio je znanje koje će mu pomoći ostvariti širu viziju, povezati stvaralaštvo s poslovnim razmišljanjem.

ČOVJEK KOJI JE OKUPLJAO LJUDE

Kad je počeo rat, Ivčić se gotovo potpuno posvetio javnom i humanitar- nom radu.

"Otac mi je poginuo u najtežem razdoblju rata, kad su mnoge obitelji ostajale bez svojih najbližih. Mi smo ga izgubili u tragičnoj nesreći, a drugima je u to vrijeme bio simbol nade. Njegov humanitarni rad od početka rata nije stao ni jedan dan. Znalo se dogoditi da ga ne vidamo tjednima, pa i mjesecima", kaže Izabela.

Projekt *Stop the War in Croatia* prikupio je znatnu novčanu i materijalnu pomoć te dizao duh ljudima u Europi, Australiji i drugdje u svijetu.

"Sve što je od tada radio, radio je humanitarno. Razmišljao je i o tome što će biti kad rat završi, kako vratiti moral i snagu", govori nam.

Organizirani su humanitarni nastupi i koncerti, a pomoć je stizala obiteljima stradalih, braniteljima i bolnicama. Uključivao je kolege glazbenike kad god je mogao i blisko surađivao s centrima hrvatske dijaspor, posebno u Njemačkoj i Australiji. U Njemačkoj je, prisjeća se Izabela, nastupio pred desecima tisuća ljudi koji su došli pružiti podršku. Njegov angažman nije se zaustavljao na pozornici. Sudjelovao je u planovima vezano uz Croatia Records, radijske postaje i Hrvatsku radioteleviziju, promišljajući kako bi se te ustanove mogle razvijati nakon rata. Dio toga rada široj javnosti nije bio vidljiv, ali njemu je bio važan. Razmišljao je o obnovi zemlje i njezinu rastu na različitim područjima. Bio je i neformalni savjetnik predsjednika Franje Tuđmana, koji mu je vjerovao. Posebno ga je zanimala dijaspora i mogućnost da se stručni i sposobni ljudi vrate te snažnije povežu s Hrvatskom. "Okupljao je ljude. Vjerovali su mu, a on je to povjerenje shvaćao vrlo ozbiljno", ponosno dodaje. Ivčić je osjećao da, zahvaljujući svojoj prepoznatljivosti, ima mogućnost i obvezu progovoriti.

DRUŠTVENA ODGOVORNOST

Svoj ugled i utjecaj doživljavao je kao društvenu odgovornost. Upravo je to, smatra Izabela, danas rjeđe među poznatim osobama.

"Društvu nedostaju javne osobe njegove popularnosti koje su spremne zalagati se za društvena pitanja. On je to radio i prije hrvatske samostalnosti, kada je bilo puno teže. Ne bih rekla da je bio aktivist u današnjem smislu, ali bio je društveno angažiran. Društvo mu je bilo ključno, kao i način na koji će ljudi razumjeti poruku", objašnjava.

PJESME KOJE SU OBILJEŽILE DOMOVINSKI RAT

Njegove poruke, dodaje, nisu bile usmjerene protiv nekoga: "Uvijek su bile za nešto, s idejom spajanja, a ne razdvajanja. Zato su ga ljudi pratili iz različitih perspektiva." Njegova spremnost da pomogne vidjela se i u svakodnevnim situacijama. "Znali smo se voziti autom, a on bi stao kraj žena koje su stpirale i ponudio im prijevoz. Znao je povesti i nepoznate ljude, čak i kad smo mi djeca bila u autu. Nama je to bilo pomalo strašno jer se dijete boji nepoznatog, ali on se nije tako bojao. Imao je obitelj i malu djecu, puno toga što je mogao izgubiti, ali nije odustajao od onoga što je smatrao ispravnim", govori.

HUMANE ZVIJEZDE I DVORANA KOJA JE NICALA

Uz glazbu, Ivčićeva velika ljubav bio je nogomet. U Zadru je igrao kao perspektivan mladi igrač, a njegov su talent poslije spominjali i poznati treneri. Ipak, odabrao je glazbu. Cijeli je život navijao za Hajduk i odlazio na utakmice. Među njegovim prijateljima bio je i pokojni Ivan Gudelj, kojeg Izabela pamti kao posebnu figuru iz djetinjstva.

Spoj glazbe i nogometa iznjedrio je projekt Humane zvijezde. "Bila je to tatina ideja – okupiti glazbenike u nogometnu momčad koja bi igrala humanitarne utakmice. Igrali su protiv pravih klubova diljem Hrvatske i prikupljali novac. Koliko se sjećam, među njima je bio i Boris Novković, uz mnoge druge glazbenike", objašnjava.

Ivčić je pomagao i prije rata. Dok se gradio današnji Košarkaški centar *Dražen Petrović*, tadašnja Cibona, održao je humanitarni koncert za prikupljanje sredstava za izgradnju. "Odazivao se na sve – od školskih priredbi, naših i tuđih, do velikih akcija. Bio je pravi čovjek. Jednostavno je volio ljude", kaže Izabela.

PJESME KOJE ŽIVE

Kalelarga, *Večeras je naša fešta* i *Sine*, *vрати se* odavno su nadrasle svojeg autora i postale dio identiteta ljudi koji ih pjevaju, od Dalmacije i Like do Zagorja. *Večeras je naša fešta* i *Kalelarga* nastale su sredinom osamdesetih, kad je Izabela još bila dijete. Danas ih, kaže, čuje drukčije nego tada.

Ne smetaju joj ni česta izvođenja očevih pjesama. "To me nitko dosad nije pitao, pa tek sad razmišljam o tome. Ne slušam ih često, a kad slušam tatine pjesme, obično su to one na talijanskom. Neke smo zajedno pjevali uz gitaru dok sam bila dijete, a ja bih izmišljala riječi. To nam je bio način povezivanja", govori nam.

Izabela posebno pamti uspjeh pjesme *Gorka rijeka*, koju je Ivčić snimio s Meri Cetinić: "Vozili bismo se autom, a tata bi mijenjao radijske postaje i govorio: 'Sad ćemo sigurno naići na neku koja pušta *Gorku rijeku*.' I doista bismo je za dvadesetak minuta negdje čuli."

Djeci, međutim, tada njegove pjesme nisu bile najzanimljivije: "Više smo voljeli Nove fosile i Magazin. Bili smo djeca, a nije bilo ni lako slušati vlastitog oca jer bi okolina mogla pomisliti da se pravimo važni."

S godinama je počela drukčije razumijevati njegovo stvaralaštvo.

"Danas shvaćam poetiku svega što je napisao. Svaka pjesma ima nešto svoje, a njegov glas i način izvedbe imaju posebnu mekoću – istodobno su pomalo melankolični i puni života. To je spoj njegova talenta i načina na koji ga je prihvatio i razvijao", ističe Izabela.

SINE, VRATI SE

Jedna od najdirljivijih Ivčićevih pjesama nastala je iz osobne boli. "Napisao ju je kad su mu javili da mu je umro otac. Bio je na turneji u Australiji i tada je nastala pjesma *Sine, vrati se*", kaže Izabela. U njoj su se spojila iskustva s putovanja i susreta s Hrvatima u dijaspori – ljudima koji su čeznuli za domom – te njegova vlastita bol što je ostao bez oca daleko od Zadra.

DIJAPAZON BEZ BANALNOSTI

Ivčićev glazbeni svijet bio je iznimno širok. Objavio je dva talijanska albuma s pjesmama koje su mu bile posebno drage, a koje nije bilo lako pronaći u uobičajenoj distribuciji. Snimao je i pjesme na francuskom, iako jezik nije govorio, ali im je pristupio s velikom predanošću. Njegov opus obuhvaćao je dalmatinske i ljubavne pjesme, domoljubne skladbe, vjerski album posvećen Međugorju te projekt Duo Pegla.

"Dijapazon je bio ekstremno širok, ali ništa nije bilo banalno niti napravljeno samo reda radi. Sve je imalo kvalitetu. Kad netko pita kako možeš raditi i jedno i drugo, odgovor je: možeš, ako je u tome kvalite-

Otac mi je poginuo u najtežem razdoblju rata, kad su mnoge obitelji ostajale bez svojih najbližih. Mi smo ga izgubili u tragičnoj nesreći, a drugima je u to vrijeme bio simbol nade, kaže nam Izabela Vrtar

ta", objašnjava Izabela. "Zato njegove pjesme nisu bile hitovi samo jednog ljeta nego su nadživjele i autora. Sve je to stvorio u samo četrdeset godina života, u dobi u kojoj mnogi tek ulaze u najplodnije stvaralačko razdoblje. Nije stoga čudno što ga kolege glazbenici i danas spominju s poštovanjem", kaže.

ODLAZAK I ČUVANJE USPOMENE

Tomislav Ivčić poginuo je 1993., u prometnoj nesreći, usred rata. Hrvatska glazba izgubila je pjevača i skladatelja kojeg je teško zamijeniti, a njegova obitelj oca u trenutku kad su djeca bila mala. Od njegove smrti prošle su 33 godine.

Izabela o gubitku govori smireno: "Ostati bez oca u formativnim godinama iznimno je teško. Trebalo nam je puno godina da se odmaknemo od toga. Ne znam može li se vrijeme uopće mjeriti kao pokazatelj načina na koji se čovjek nosi s gubitkom." Obitelj je dugo uspomenu čuvala u intimi, daleko od javnih događanja.

Kad pogledam koliko je toga ostalo iza njega, shvaćam koliko je to jedinstveno i teško ponovljivo. Sve je počivalo na čovjeku koji se potpuno i bez straha posvetio onome što voli, rekla je kći Tomislava Ivčića

S vremenom je obitelj organizirala dva koncerta posvećena njegovu životu i radu, u Zadru i Zagrebu. Izabela kaže: "Uspjeli smo to napraviti zajedno, kad smo osjetili da smo spremni. Bio je to jednokratni događaj; ne vidim potrebu da se tako velik obilježavanje stalno ponavlja. Tatine se pjesme i dalje slušaju, a svako malo neka od njih ponovno dođe u središte pozornosti. Njihova je vrijednost neizbrisiva. Mi ga čuvamo u sebi i kroz svoju djecu, njegove unuke."

Obitelj je, kaže, naučila živjeti s dvjema istinama: Tomislav je bio njezin otac i suprug njezine majke, ali je istodobno puno značio brojnim ljudima. "Mislim da je važno održati tu ravnotežu", dodaje.

OSTAVŠTINA I PORUKA MLADIMA

Nositi se s takvim nasljeđem nije bilo jednostavno. "To je velik blagoslov, ali i teret. Ponekad misliš da moraš nešto učiniti s ostavštinom, a zapravo nisi osoba koja to treba ili može napraviti. Zato nam je bilo teško odlučiti što ćemo s tatinim nasljeđem. Ostali su i albumi koji nikada nisu objavljeni, a ne znam hoće li ikada biti. Još ih ljubomorno čuvamo", otkriva Izabela.

Danas na očev opus gleda s ponosom. "Kad pogledam koliko je toga ostalo iza njega, shvaćam koliko je to jedinstveno i teško ponovljivo. Sve je počivalo na čovjeku koji se potpuno i bez straha posvetio onome što voli. Njegova želja za osobnom i stvaralačkom slobodom, a poslije i za slobodom ove zemlje, nadahnjuje me da i sama pokušam živjeti u tom duhu i pridonositi zajednici."

To ne znači da oca idealizira: "Ni on nije bio savršen, kao što nitko nije. Kad pogledamo nečiji život, vidimo da su neke odluke ili postupci bili ispravni, a drugi možda nisu. Ipak, divim se svemu što je postigao u tako kratkom vremenu – ne zbog sebe, nego zato što ga toliko ljudi i danas pamti s razlogom." Naučio ju je da ne treba potiskivati znanje i talente koje imamo: "To je dar koji nam je dan i koji trebamo razvijati."

Mladima Izabela poručuje da ne odustaju od onoga što ih zanima: "Danas su slobodniji biti ono što žele i raditi ono što žele. Ako imaju temelje i doista ih nešto zanima, neka ustraju." Glazbenicima i estradi poručuje da budu snažniji glas društva. "Malo je onih koji su spremni riječju, djelom i onime što su stekli ili zaradili hrabro stati uz druge", dodaje.

Izabela na kraju ističe: "Nastavit ću živjeti s tim nasljeđem i djeci pričati o svojem ocu, njihovu djedu, i vrijednostima koje nam je dao." Pjesma *Stop the War in Croatia*, koja je u samo dan i pol krenula prema svijetu, ostaje snažan podsjetnik da iskren glas može doprijeti daleko – i da glazba, u trenucima kad je najpotrebnija, može postati poziv na ljudskost.

